Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 59 (18082) | 1989 оной мартын 11, суббото | Сэн 3 мүн.

1989 МАРТЫН 26 СССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ҺУНГАЛТА

ЭЭЛЖЭЭТЭ УУЛЗАЛГА

Улаан-Удын П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищийн зал соо һунгагшад һаяхан Советскэ национально-территориальна 517-дохи һунгуулийн округһоо СССР-эй арадай депутадта кандидадууд Д. С. Сандитовтай, Р. Б. Гармаевтай уулзаба.

Һунгагшадтай уулзалгые Советскэ районно Советдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Г. Д. Галсанова нээбэ.

СССР-эй арадай депутадта кандидат Д. С. Сандитовай этигэмжэтэ нюур Б. П. Крячев түрүүлэн үгэ абажа, нүхэр Сандитовай ажал ябуулга тухай сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Удаань нүхэр Сандитов һунгалтын урда тээхи программаяа соносхобо.

СССР-эй арадай депутадта кандидат Р. Б. Гармаевай этигэмжэтэ нюур П. Н. Нимаев нүхэр Гармаевай ажалайнь намтар тухай хөөрэбэ. Тэрэнэй һүүлээр депутадта кандидат Р. Б. Гармаев өөрынгөө саашанхи ажал ябуулгын программа тухай мэдээсээ.

СССР-эй арадай депутадта кандидадууд—Держи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай физикын кафедрые даагша Д. С. Сандитовай, «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаевай һунгалтын урда тээхи программануud адлирхуу гэхэдэ алдуу болохогүйл ха. Тэдэнэр районойнгоо социальна хүгжэлтын асуудалнуудта саашанхи ажал ябуулгадаа гол анхаралаа хандуулхабди гэжэ хэлбэ. Гэхэтэй хамта байгаали ба бэеын эдүүрые, эхэнүүд ба үхибүүдэй аша түһые хамгаалха асуудалаар засагай дээдын зүргаанда хүүли баталан абалсахаар бэлэмди гэжэ мэдүүлэн байна.

Депутадта кандидат нүхэр Сандитовай түлөө шэхэ хатуушуулай һургуулиин багша Н. Н. Шагдарова, Улаан-Удын кооперативна техникумэй багша Г. П. Домбаева, СССР-эй АН-ай СО-гэй Буряадай филиалай лабораториие даагша М. В. Мохосоев, һунгагша Ю. П. Атутов болон бусад, депутадта кандидат Р. Б. Гармаевай түлөө Улаан-Удын хүгжэмэй училищийн студент Сергей Пронин, РСФСР-эй габьяата артист В. Д. Лыгденова, һургуулинууд хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадай директор М. С. Дмитриев, байгаалиин музейн директор А. С. Пискунов, Буркоспсоюзай советдэй президиумэй түрүүлэгшэ Б. Г. Кушеев болон бусад һунгалтын удэр дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалһан байна. Һунгагшад хүгжэмэй училищийн байрые үргэдхэхэ, үһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые, больницануud ба һургуулинуудые барюулха тухай дурадхалнуудые депутадта кандидадуудта үгэбэ.

Удаань СССР-эй арадай депутадта кандидадуудта һунгагшад олон тоото асуудалнуудые табижа, дүүрэн харюунуудые абаһан байна.

С. СТЕПАНОВ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ҺАЙНААР МЭДЭРНЭ

Үбэлжэлгын үедэ адууһа малда шэмэтэй, һайнаар бүйлуулагдаһан тэжээл эдюулхэдэл, ашаг үрэтэй байдаг гаа даа. Тиимэһээ тэжээл бүйлуулегшад малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ баһал ехэ хубита оруулдаг зон гээшэ.

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Хонхинын һу һаалиин фермын дэргэдэхи тэжээл бүйлуулдаг цехтэ үнинэй механизаторнууд Бянто Цыреторорович Чимитцыренов, Николай Биртанович Гармаев хэдэн жилдэ хүдэлжэ байна. Харюусалгаяа сдеошье һайн мэдэдэг зон.

Эдэнэй гэмээр бүйлуулагдаһан тэжээл таһалдуулагдаба, цех саг соогоо хүдэлгэгдэбэгүй гэжэ оройдоошье дуулдаагүй. Юунэйшье боложо байгаа һаа, цехэйнгээ оньһон котелые түлижэ, утаа, уурал бааюулан, талха таряа шанедаг, эһээдэг һолоомо дэбтээдэг байха юм. Тэдэнэй бүйлуулһан тэжээлые һу һаалиин фермын үнеэд, жэжэ тугал, буруунууд эдижэ үбэлжэнэ.

— Бидэшье тэжээл дуталдахаар бэшэгэр бүйлуулнабди. Харин заримдаа тэрэмнай гүүртэ, фермэнүүдтэ транспортын дуталдаһаһаа боложо, саг соогоо абаашагдаха тэжээл үлэшэнэ, дэмы хаягдана. Шанагдаһаар халуун бүлеэн зандаа шахуу тэжээлые дары абаашажа малда эдюулхэдэл, хүйтэнэй сагта бэень дулаасадаг, эдиһэниинь һайса хоол болохо байна ха юм, — гэжэ нүхэр Чимитцыренов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда анхарал хандуулхал байгаа. Гарташа хэжэ, хүсэ гаргажа буйлуулагдаһан тэжээл ашагтайгаар, заахашье хоролтодо оруулангүй малда эдюулхэ ёһотой ха юм.

Б. ДОНДУПОВ.

Хурамхаанай район.

УЛААН ТУГАА АЛДАХАГҮЙ

Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын хүдэлмэришэд байрын гэрнүүдые промышленна объектнүүдые түргэнөөр барижа, саг болзортонь ашаглалгада тушаадаг болонхой. Тус коллектив һара, квартал бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, БАМ-ай Буряадай участогай барилгашадай дундадаһаа шалгарһан лэ байдаг. Эдэнэр мүнөө гол хүсэзэ Ангаракан—Витим гэһэн участогые электрижүүлхэ, Северобайкальск станциин локомотивна депогой барилгада табинхай. Ехэнхи ажалаа хоёрдугаар халаанай туршада хэжэ, даабаряа үлүүлнэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлнэ.

— Бидэ үнгэрһэн жилэй дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр КПСС-эй Северобайкальскын горкомой дамжуулгын Улаан туг абаа һэмди. Байгша оной нэгэдэхи квартал соо энэ туга алдангүй абажа гарахын тула бүхы коллективээрээ тэмсэнэбди,—гэжэ тус поездын начальник С. И. Болдырев мэдүүлнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Яруунын районой «Комсомольский» совхозой Түбэй һу һаалиин фермын коллектив һүүлэй жилүүдтэ сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ талаар үндэр дүнгүүдые түйладаг болонхой. Эндэ юһэн һаалишад эбтэй эетэйгээр хүдэлнэ. Энэ түрүү коллективые дүршэлтэй малшан А. М. Свиридов хүтэлбэрилнэ.

Энэ һу һаалиин фермын түрүү һаалишадай нэгэн, үгай малшан болохо Бальжима Самбуевана Нимбуева долоон жилэй туршада ажаллажа, бэшэн соохоо онсо шалгарна. Тэрэ үнгэрһэн жилдэ даажа байһан 20 үнеэнһээ 20 тугал түлжүүлжэ тушаагаа. Тэрээнһээ гадна Бальжима Самбуевна нёдондо жилэй дүнгөөр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3227 килограмм һу һааба.

Б. С. Нимбуева мүнөө баһал уридшалжа ябана. Тэрэ байгша ондо үнеэн бүриһөө 3300 килограмм һу һаахын түлөө тэмсэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү һаалишан Б. С. Нимбуева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЖУРНАЛАЙ ХОЁРДОХИ НОМЕР

«Известия ЦК КПСС» гэжэ журналай хоёрдохи номер хэблэгдэн гаража, захил хэгшэдтэ тараагдаба. 1989 оной январь һарада партийн Центральна Комитедэй хэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсэлээр номер нээгдэнэ. Политическэ байгуулалтые хубилгалгын түрүүшын шатын асуудалнууд, СССР-эй арадай депутадуудые һунгаха һунгуулиин кампани, парти дотор тоосоото һунгалтын суглаануудай дүүрэһэн тухай асуудалнууд, социально-экономическа политикын шухала зорилгонууд эндэ гол анхарал доро абтаһан байгаа.

Партийн ЦК-гай Политбюрогой январьда баталагдан абтаһан тогтоолнууд «КПСС-эй Центральна Комитедтэ» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдоно. «Съезднүүдэй, конференциннүүдэй, ЦК-гай Пленумнүүдэй стенографическа тоосоонуудые хэблэжэ гаргаха тухай шиидхэбэринүүдээр гомдол бариһан хүнүүдэй мэдүүлгэнүүдые хараажа үзэһэн тухай мэдээсэл эндэ үгтэнэ.

«КПСС-эй түүхын очеркнуудые» бэлдэхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай комиссиин заседани боложо, эдэ очеркнуудай ямараар бэшэгдэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Энэ заседани тухай мэдээсэлые журнал тунхаглана.

30—40-дэхи онуудта, 50-дахи онуудай эхиндэ тохёолдоһон хашалта харшалалтануудта хабаатай материалнуудые нэмэжэ шэнжэлхэ талаар ЦК-гай Политбюрогой комиссиин документнүүд толилогдожо үргэлжэлнөөр. Иимэ ниитэ гаршаг доро журнал «Ленинградай хэрэг» гэдэг ябуулга тухай хөөрэнэ, гэмыень сагааруулагдаһан коммунистнуудай намтарнууд үгтэнэ.

КПСС-эй түүхэй тухай статистическэ баримта мэдээнүүд, партийна хүдэлмэрилэгшэдые һунгаха, баталха тухай мэдээсэлнүүд «Мэдээсэл ба хроникэ» гэһэн бүлэгтэ толилогдобо. Хизаарай ба областной тоосоото-һунгалтын конференциннүүдэй делегадууд аграрна политикын асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлэнэ, тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүдэй согсолборинуудые журнал уншагшадта дурадхана. КПСС-эй ЦК-гай Аграрна таһагай бэшэг энэ темэдэ зорюулагдана.

«КПСС-эй ЦК-гай почтэ» гэһэн ниитэ гаршаг доро үгтэһэн материалнууд Бүхэсоюзна XIX партийна конференцидэ эльгээгдэһэн ажалшадай бэшэгүүдые, дурадхалнуудые хараажа үзэхэ хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолно, партийн аграрна политикын асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-да эльгээгдэһэн бэшэгүүд тухай, мүн КПСС-эй ЦК-гай секретарьнарай даалгабаринуудай үгтэһэн, бэелүүлэгдэһэн зарим бэшэгүүд тухай хөөрэнэ.

Номерой архивай бүлэг 1918 оной январь—март һараануудта РКП(б)-гэй ЦК-гай ажал ябуулга тухай тобшо мэдээсэл, мүн партийн VII съезд дээрэ һунгагдаһан РКП(б)-гэй ЦК-гай бүридэл номерой архивай бүлэгтэ үгтэнэ. Н. К. Крупскаягай түрэһөөр 120 жилэй ойдо зорюулагдажа, Г. Е. Зиновьевтой, К. Цеткинтэй, Л. Д. Троцкитой тэрэнэй абалсаһан бэшэгүүд толилогдоно. «Партийн ЦК-гай Пленумүүдэй стенограммануud» гэһэн ниитэ гаршаг доро КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1987 он) Пленумэй стенографическа тоосоон энэ номерто тунхаглагдаа.

(ТАСС).

ЭРХЭ СҮЛӨӨТЭ ШЭНЭ БҮЛЭ СОО

КИЕВ. (ТАСС). Агууехэ поездэй хүсэһэн эрхэ сүлөөтэ, шэнэ бүлэ соо Совет Украина Тарас Шевченкын түрэһөөр 175 жилэй ойе тэмдэглэбэ. Поэт революционерэй түрэһэн үдэртэ зорюулагдаһан баярай үдэшэ республикын ниислэл хотодо болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий оролто үгэ хэлэжэ, баярай үдэшые нээбэ. Үүн түрэлтэнэй хүгжэлтын түүхэдэ поездэй, уран зураашын, оюун ухаан бодолтын бэлиг шадабариие бэедээ ниилүүлэн нэгэдүүлһэн хүниие олохо гээшэ хүндэ хүшэр юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Т. Г. Шевченко шэнги арад зонойнгоо ухаан бодолые, хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн харуулһан үүн үсөөн байха. Тэрэнэй бүхы зохёохы ажал ябуулга, тэрэнэй зохёолнуудай гүнзэгы удха шанар ажалша хүнэй гүнзэгы ухаан бодолые, эрхэ сүлөө тэешэ хүсэл эрмэлзэлые, аха нүхэсэлэй, адли тэгшэ эрхэн, сүлөөтэ байдалай гол ёһонуудаар ажабайдалаа зохёохо хүсэл эрмэлзэлые тобоймо хурсаар харуулдаг байгаа.

Хүнэй зол жаргалые номоходоо, поэт хүнүүдэй гасалан зоболон тухай, социальна үнэн зуб бэшэ байдал тухай бэшэхэ баатай болодог һэн. Тиигэжэ тэрэ бодото байдалые үнэншэмэ зубөөр харуулан, гэрэлтэ һайхан ерэздүйн түлөө тэмсэдэг байгаа. Революционно гүнзэгы мэдэрэлтэй байнаараа, эрхэтэн ёһоной эрэлхэг зоригоороо тэрэ бүхы наһан соогоо иимэ хүндэ хүшэр байдалые дабажа гараһан байха юм.

Пушкинай, Лермонтовэй, Мицкевичэй зохёолнуудтал адли, ууршан дуушанай шүлэгүүдээр хэдэн үеын революционернүүдэй хүсэл зориг хатуужаа һэн. Ленинэй байгуулһан большевигүүдэй партийн хүтэлбэри доро шэнэ байдал тэешэ хүн түрэлтэндэ харгы гаргагшадые тэрэнэй шүлэгүүд зоригжуулдаг байгаа. Түүхын эрид эрьелтын үе шатануудта Т. Г. Шевченкын оюун ухаан бодолой баялигууд хүнүүдтэ иланганяа хэрэгтэй, шухала удха шанартай болодог байна. Манай орон дотор үргэнөөр бэелүүлэгдэжэ байһан революционно хубилган шэнэдхэлгыншье үедэ нимэ юумэн болоно. Мүнөө поездэй үгэ арадта зорюулагдана, гүнзэгыгөөр али бүхы талаһаань бодомжолые, түүхын ба соёлой баялигууд һургана. Интернационализмын һургаал хадаа Шевченкын үшөө нэгэ һургаал болоно. Мүнөө тэрэ сэгнэшэгүй удха шанартай, юундэб гэхэдэ, манай орон дотор нацинууд хоорондын харилсаануудые нарижуулан һайжаруулгын хэрэг бэелүүлэгдэжэ байна бшуу.

Шевченкын үдэрнүүдэй, Шевченкын жилэй арадуудай ленинскэ хани барисаае бэхижүүлхэ, улаасхоорондын оршом соо шэнэ политическэ бодомжые батадхаха, гадаадын ороннуудай олониитэтэй соёлой холбоое бэхижүүлхэ хэрэгтэ поэт-демократ энэрхы һайхан сэдьхэлэй һанал бодолнуудые али бүхы талаар хэрэглэхэдэнь, туһалха байһаниинь арсашагүй гэжэ Украинын Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь хэлэбэ.

Т. Г. Шевченко манай дунда ажаһуужа байһан мэтээр үзэгдэнэ гэжэ Украинын Уран зохёолшодой холбооной правленийн секретарь, СССР-эй Гурэнэй шангай лауреат поэт Борис Олейник үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. «Эрхэ сүлөөтэ, шэнэ бүлэ соо» ажаһууха гэһэн тэрэнэй буурашагүй хүсэл эрмэлзэл агуухэ хууршанай һанал бодолые батадхедаг байгаа. Эгээл тиимэһээ Шевченко бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ поэт болоо.

Поэдэй зохёолнууд манай үргэн дэлюун Эхэ орон соогуур соносхоно, тэрэнэй шүлэгүүдые дэлхэйн олон ороннуудта уншана гэжэ Украинын ссёлой бусад ажал ябуулагшад, ороной элдэб городуудай түлөөлэгшэд, гадаадын ороннуудһаа ерэһэн ейшшад хэлэбэ.

Тэрэнэй поэмэнүүдээр, шүлэгүүдээр зохёогдоһон хүгжэмтэ ба драмын зохёолнууд. Тарас Шевченкын зориг бадаруулма уянгата шүлэгүүд искусствын уран бэлигтэнэй концертые шэмээлээ.

Ойн баярай һайндэртэ хабаадагшад городой түбтэ бодхоогдоһон Т. Г. Шевченкын хушөөгэй дэргэдэ багаа сэсэгүудые тавиба.

Ойн баярта зорюулагдаһан баяр ёһолснууд Т. Г. Шевченкын эхэ нютагта — Черкасшинада үргэлжэлхэ юм.

ТАРАС ШЕВЧЕНКЭДЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

МОСКВА. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй Гурэнэй библиотекэ соо мартын 9 дэ нээгдэнэн выставкэ Тарас Григорьевич Шевченкын уран зохеолнуудтай танилсуулна. Энэ выставкэ агуухэ украин поэт, уран зохёолшо ба оюун ухаан бодолтын түрэһөөр 175 жилэй ойдо зорюулагдаба. Эндэ табигдаһан материалнууд хаанта засагай эбсэшэгүй дайсан, революционно демократ Т. Г. Шевченкын ажабайдалай, ажал ябуулгын хуудаһанууд тухай хөөрэнэ. Тэрэнэй амиды мэндэ байхада, ород болон украин хэлэн дээрэ барлагдажа гаргагдаһан хоморой шухаг номуудые, СССР-эй ба дэлхэйн арадуудай хэлэнүүд дээрэ тэрэнэй шүлэгүүдэй олон тоото орюулгануудые эндэ хараажа болоно. Тэрэнэй зураагуудай, автопортредуудэй фото-буулгабаринууд выставкэ дээрэ үргэнөөр табигдаа. Энэнь Шевченкын уран зураашын оюун бэлигтэй байнан тухай элирхэйлнэ.

УЛААН УДЭ. Тарас Григорьевич Шевченкын дурасхаалда зорюулагдаһан уран зохёолой һайндэр мартын 9-дэ Буряадай ниислэл хотодо болобо. Украинын уран зохёолшодтой уни холоһоо хойшо бата харилсаа холбоо тогтооһон автономито республикын поэдүүд, уран зохёолшод тэрэнэй зохёолнуудые буряад хэлэн дээрэ оршуулһан байгаа. Шэнэ оршуулгануудынь энэ удэшэ дээрэ соносхобо. Гайхамшагта украин поэдэй ажабайдал, зохёохы ажал ябуулга тухай номуудай, статьянуудай выставкэ мүн лэ эндэ табигдаа.

ЮЖНО-САХАЛИНСК. Украин арадай уянгата һайхан хэлэн мартын 9-дэ эндэхи Түмэр замшадай соёлой байшангай зал соо соносхобо. Тарас Шевченкын түрэһөөр 175 жилэй ойдо зорюулагдаһан удэшые городой номдо дуратайшуулай бүлгэм, областийн түбэй хүгжэмэй олониитэ үнгэргөө. Агуухэ поздэй зохёоһон шүлэгүүдээр бэшэгдэһэн дуунууд соносхоһон байгаа.

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ЭРДЭМ ҺУРАЛСАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ҺУРГУУЛИИН ГАБЬЯАТА БАГША» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Һурагшадые һургалгада, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ габьяатай байһанайнь, олон жилдэ үнэн сэхээр ажаллаһанайнь түлөө **«РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Будаева Зинаида Бураевнада — Баргажанай районой Баян-Голой дунда һургуулиин багша.

Дагаева Раиса Ивановнада — Эдэйн районой Петропавловкын дунда һургуулиин багша.

Дымбрылова Хамажап Зандановнада — Бэшүүрэй районой Шэбэртын дунда һургуулиин багша.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. ВОРОТНИКОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь С. ЧИСТОПЛЯСОВ.

Москва, 1989 оной мартын 7.

ПРАВДА БУРЯТИИ *Мүнөөдэрэй номерто*

Газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ «Агрономой мүнөө үеын зорилгонууд» гэжэ гаршаг түрүү бэшэг нитэлэгдэбэ.

Полит-гэгээрэлэй байшан соо һаяхан боложо үнгэрһэн республиканска научно-практическа конференци дээрэ КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь Л. Ч. Нимаевагай хэһэн элидхэл газетын номерто тунхаглагдаба.

Загарайн национально-территориальна һунгуулиин 521-дэхи округһоо СССР-эй арадай депутадта кандидат А. Д. Очировтай журналист А. Субботин уулзажа хөөрэлдэһэн байна.

«Хүтэлбэрилэгшэ һунгагдабашье, хөөрэлдөөнүүд боложо үнгэрһөөр» гэжэ гаршаггай А. Ивановой статья номерто тунхаглагдаба. Автор энэ статья соогоо хүтэлбэрилэгшые шэлэн һунгаха хэрэгтэ үшөөл дайралдадаг дутагдалнууд тухай тобшо тэдыгээр хөөрэнэ.

Журналист Л. Цыбиковагай Тарбагатайн районһоо бэшэһэн тэмдэглэл номерто байна.

Мүнөөдэрэй дүрбэдэхи хуудаһан «Субботын галханда» зорюулагдаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

РЕДАКЦИДА БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

Һаяхан районой «Шэнэ Саяан» гэжэ газетын редакцида «түхэреэн столой» саана партийна хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалга эмхидхэгдэһэн байна. Тэндэ партийн райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд, партийна эхин организацинуудай секретарьнар, партийн райкомой гэшүүд сугларaa. Тэдэнэр XXXIV областной, XVII районно партийна конференцинүүдэй тогтоолнуудай ёһоор, партийн райкомой, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри яажа, ямар аргаар һайжаруулха түхэй хөөрэлдэбэ. Энэ хөөрэлдөөн партийн райкомой бюрогой гэшүүн, районой газетын редактор К. Д. Тулуев хүтэлбэрилбэ.

Нэн түрүүн үнинэй коммунист, районно партийна олон конференцинүүдтэ хабаадаһан КПСС-эй райкомой гэшүүн, партийн райкомой дэргэдэхи партийна комиссийн түрүүлэгшэ Д. Б. Шарастепанов үгэ абажа, үнгэрһэн жилэй һүүл багаар болоһон районно партийна конференцийн онсо таланууд тухай тогтоо. Энэ конференци урда жилнүүдэйһээ тад ондоогоор үнгэргэгдөө гэжэ тэмдэглэбэ. Тэрэ зоной эдэбхитэй хабаадалгатаигаар үнгэрөө. Үгэ хэлэхэ хүнүүд өөһэдынгөөл дураар, хэнһээшье, айн, эшэнгүй, сэхыһень хэлэ. Тэдэнийе үгэ хэлэхыень хэншье баадхаагүй. Мүн партийн райкомой бүридэлдэ орохо коммунистнуудые имагтал партийна эхин организацинууд өөһэдөө дэбжүүлээ. Дэбжүүлэгдэһэн кандидатуранууд бүхы талаһаа үргэнөөр шэнжэлэгдээ, эүбшэгдөө һэн.

Делегадуудай конференци дээрэ хэлэһэн шүүмжэлхы ажаглалтонууд хэр эзэгэ анхаралда абтанаб, конференцийн тогтоол соо али эзэргээр оруулагдаб, хэр эзэргээр бэелүүлэгдэнэб гэһэн асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа. Жэшээлхэдэ, үзэл сурталай хүдэлмэри һуудаа ябуулагдана, районой интеллигенциие энэ хүдэлмэридэ хабаадуулха түхэй хэлэгдэгэн байна. Энэ шүүмжэлэл конференцийн тогтоол соо оруулагдаад, хожомынь ехэ ачал хэгдэжэ эхилһэн байна. Партийн райкомой бюрогой гэшүүд районой интеллигенциин түлөөлэгшэдтэй уулзаа. Ойрын сагта районой интеллигенциин конференци зарлагдахаар хараалагдана.

Мүн бэшэшье делегадуудай хэлэгэн шүүмжэлэл хараеа абтанхай, тэдэнэй мүрөөр хэгдэхэ ажалай хараа шэглэл тодорхойлогдонхой. Энэнэй гэршэ хедаа январь һарын һүүл багаар үнгэрһэн партийн райкомой хоорондохи пленум болоно. Удаань партийн райкомой аппарадай хүдэлмэридэ саашадаа ямар шэнэ хубилалтануud болохоор бэ гэһэн асуудал сугларегшедые ехэ һонирхуулжа, эдэбхи үүсхэл бадараеба.

Партийн райкомой инструктор Н. Х. Папаев бюродо бэлдэхэ хэрэгтэ партийн райкомой гэшүүдые яажа хабаадуулдаг тухай хөөрэжэ үгөө. Тиихэдэ КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй талаагые даагша В. Р. Монголов үгэ абажа, аппарадай ажалда шэнэ аргануудые нэбтэрүүлхын тула яһала ехэ бэдэрэлгэ хэгдэжэ байна гээд мэдүүлээ. Партида шэнэ гэшүүдые шэлэн абаха, тэдэнийе хүмүүжүүлхэ талаар ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай тэрэ инагжэ хэлэбэ:

— Залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлгэ һула гэжэ партийна конференци дээрэ хэлэгдэ һэн. Жэшээлхэдэ, энэ асуудал эндэ һууһан Орлигой дунда һургуулийн партбюрогой секретарь нүхэр Галсанорадхал ороо. Тиихэдээ хоёр лэ асуудал хаража үзэхэ. Бюрогой болохогүй һарада партийн райкомой хүдэлмэрилэгшэд партийна эхин организацинуудта ошожо, бодото туһаламжа үзүүлхэ, зөөлөй уулзажа хөөрэлдэхэ ёһотой гэһэн мэдүүлгэ ороо.

Эндэ партийн райкомой бюрогой хүдэлмэри тухай һонирхолтой, анхарал татамаар хөөрэлдөөн болобо. Бюро хадаа хүнүүдые хэһээхэ, зэмэлхэ ороган бэшэ. Харин эндэ партийна ёһоор, үнэн сэхээр бүхы асуудалнуud зүбшэн хэлсэгдэхэ, зүб сэгнэлтэ үгтахэ ёһотой [illegible] хүниие дорожмолжо. [illegible] хараажа, хашхарже болохогүй. Энээнһээ үрэ гаранагүй гээд хэлэгдэбэ. Алдуу эндүү гаргаһан хүнүүдтэ үнэн сэхэ сэгнэлтэ үгэжэ, зохидоор ойлгуулха, зүб харгылень оруулхые сролдохо байна. Гадна бюрогой гэшүүд бултадаа тэб тэгшэ эрхэтэйнүүд. Тиимэһээ имагтал ганса нэгэдэхи секретарь тэндэ түрүүлэгшээр һууха ёһогүй гээд һанагдана.

Үшөө нэгэ шухала эүйл. Хэн нэгые хүтэлбэрилэгшэ болгоходоо, тэрээниие һайн хаража, хэлсэжэ һургаха дуредхал оруулагдана. Миин гараа үргэжэ һууха гэг тэхэришэгүйөөр ошоо. Илангаяа танигдаагүй хүниие ехэ тушаалда һуулгахадаа, ехэ һайнаар хаража үзэхэ хэрэгтэй. Тэрэ хүн хүдэлмэриингөө программатай, юу хэхэ, яаха байһанаа эли тодоор хөөрэжэ үгэхэ ёһотой гээд Д. Б. Шарастепанов мэдүүлээ.

Саашань партийна эхин организацинуудай ямар арга шадабаритай, партийно-политическэ ажал яажа удридажа байдаг тухайнь партийна эхин организацинуудай секретарьнар А. Н. Болдыров, А. Ц. Папаев, КПСС-эй райкомой үзэл сурталай таһагые даагша С. П. Иванов болон бусад тодорхойгоор хөөрөө.

Редакцида болоһон энэ уулзалгын дүнгые редактор К. Д. Тулуев согсолжо, энэ хөөрэлдөөн бултанда туһатай байба гэжэ тэмдэглээ.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд

ПРОПАГАНДИСТ

Улаан-Удын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада Лидия Игнатьевна Серкинаев бүхы хүдэлмэрилэгшэд танидаг юм. Тус предприятида олон жилэй туршада эрхим һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө түрэл коллективынь тэрэниие ёһолон хүндэлдэг байна. «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медаль тэрэнэй ашаг үрэтэй хүдэлмэриие гэршэлнэ.

Коммунист Л. И. Серкина бэрхэ пропагандистнуудай нэгэн юм. Партийно-политическэ һургуулида хэшэлнүүдые ябуулдаг байһанаа, һуралсалай энэ жилһээ экономическа һуралсал эрхилжэ эхилээ. Шанарай талаар директорэй орлогшоор хүдэлдэг хадаа өөһэдынгөө предприятиин байдалда үндэһэлэн, хэшэлнүүдээ һонирхолтойгоор үнгэрэдэг юм. Тиимэһээ фабрикын хүдэлмэрияэгшэд продукциингаа шанар һайжаруулха талаар элдэб асуудлиуудаар Лидия Игнатьевнатай ходо зүбшэжэ байдаг. Тиигээшьегүйдэнь арганагүй. Юуб гэхэдэ, мүнөө продукциин шанарта гол шухала анхарал хандуулагдана ха юм.

Экономическа һуралсалай үедэ ороной трикотаж хубсаһэ өөдөг түрүү фабрикануудай дүй дүршэл, шэнэ онол арганнуудые шагналшадтаяа зүбшэн хэлсэдэг хадань предприятинь я'ралал һайн шанартай хубсаһа үйлэдбэрилнэ. Эндэ оёгдоһон хубсаһан магазинда хэбтэжэ байдаггүй, зон дуратайгаар абадаг гээшэ. Коммунист, пропагандист, Л. И. Серкинагай энэ хэрэгтэ оруулһан хубита горитой гэжэ һанагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандист Л. И. Серкина.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фототекст.

ҺУНГАЛТАДА БЭЛЭДХЭЛ

«Георгиевский» совхозой парткомой эзлжэтэ заседани дээрэ Ашангын сомоной Сэведэш харьяата газарай соёлой-спортивна комплексые даагша Виталий Бохаевич Мужановай тоосон зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Тэрэнэй хүдэлмэридэ олон дутагдалнуудай бии байһаниинь тодороо. Тэдэ дутуу дунданнуудые усадхаха хэмжээ ябуулганууд баталагдаа.

Мүн СССР-эй арадай депутадуудай һунгалтала бэлэдхэл тухай асуудал зүбшэгдөө. Совхозой түб һуурида эмхидхэгдэһэн һунгагшадай клубые даагшаар С. А. Екимовский, Ашанга, Амгалантын клубуудай дэргэдэхи агитпунктнуудые даагшануудаар тэндэхи партбюронуудай секретарьнар Н. С. Алякимов, Б. Р. Жалсараев гэгшэд батаагдаба. Агитаторнуудай хүдэлмэрине эдэбхижүүлхэ тухай хөөрэлдөөн болоо.

Манай корр.

Колхозуудай тоосоото-һунгалтын суг

ТОДОРХОЙ ТОБШОЛОЛ ХЭ

Яруунын районой «Коммунизм» колхозой тоосоото-һу суглаанһаа хэһэн тэмдэглэл

1985 оной февраль һарада боложо үнгэрһэн тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ «Коммунизм» колхозой правленийн гэшүүд һунгагдажа, энэ ажахын түрүүлэгшээр ветеринарна эрдэмэй кандидат нүхэр Л. Д. Цыбикжапова дэбжүүлэгдэһэн байха юм. Энэ үнгэрһэн хугасаа соо колхозой экономико һайн тээшээ хубилаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Ажахын бүхы һалбарине хүгжөөхэ, эдэзэнһээ абтадаг продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, адууһа малай ашаг шэмые һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдэ ашаг олзо оруулелгада ехээр нүлөөлөө. Энээн тушаа һаяхан үнгэрэгдэһэн колхозниигуудай тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ ашаг үрэтэй хөөрэлдөөн болобо.

Колхозой түрүүлэгшэ Л. Д. Цыбикжапова үнгэрһэн 1988 ондо правленийнгээ тоосоо хэхэдээ, һөдондо жилдэ ажахынгаа экономическа шэнэ эрхэ байдалда хайшан гээд хүдэлжэ, ямар амжалтатай, ямар дутуу дунданнуудтай ажаллажа гараһыень тодорхойгоор суглараг-шадта хөөрэжэ үгэнэн байха юм.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн хүнүүд колхозой экономикын мүнөөнэй байдалые шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлхэ эүбшэ худөө ажахын бүхы һалбарине саашадань эрид хүгжөөхэ арга замуудые тодорхойлые оролдоо. Зүгөөр элидхэлшэ болон олонхи үгэ хэлэгшэд гол анхаралаа үйлэдбэрилгэ асуудалнуудта хандуулаад лэ, хэрин ажахынгаа экономикые улам хүгжөөхэ гол замайнь нэгэн — арендэ, үйлэдбэрилгэ, хубиин подрядай гуримүүдые ашаг үрэтэйгөөр нэбтэрүүлхэ, ажахын гүйсэд тоосоондо ороод худэлжэ байһан кадрнуудай эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ, ерээдүйн кадрнуудые, мэргэжэлтэдые шэлэн олохо, һурган хүмүүжүүлхэ, тэдэнэрэй дунда эмхидхэлэй болон политическэ худэлмэри саг үргэлжэ ябуулха, тэдэнэртэ ажалай болон ажалуудалай зохид эрхэ байдал олгохо, социалис мүрысөө шадабаритайгаар эмхидхэхэ тушаа багаар тогтоһон байна. Тиимэһээ энэ суглаанай урданайхи мэтэр, үүшэнай янзаар үнгэрһэнийнь гэмшэлтэй.

Тиибэ яабашье һалбари бүхэндэ үшөө бии байгаа усадхагдагүй дутагдалнуud, шидхэгдэгүй асуудалнууд тушаа хэлэгдэһэн, тэмдэглэгдэһэнэйнь ашаг үрэтэй хөөрэлдөөнэй, һанамжа, дурадхалнуудай саашадаа ашаг үрэтэй байхань лаб-тай.

ЗАРИМ ТЭДЫ ДҮНГҮҮД, СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД

Мал ажал дээрэ абаад харахада, үльдэргынхид мяха тушаага түсэбөө 111 процент, һу — 117,8, ноо-ноо—116,5 процент дүүргэһэн байна. Эдэнэр ниитын адууһа малай тоо тогтоё олошоруулха талаар яһала ямар үрэ дүнгүүдые түйлаа. Эндэхи һаалишад үнгэрһэн гурбан жилэй туршада сагаан эдэз үйлэдбэрилгээ 1984 онойхидо орходоо 2737 центнерээр дээшэлүүлжэ шадаа. Нөдөндо жилдэ колхозой хоёр һаалишаа түрүүшынхээ гурбан мянганай эзэргэдэ гараа. Колхоз доторх үнгэрһэн жилдэ хэды иимэ һайшаамаар үрэ дүнгүүдэй түйлагдабашье, энэ шиидхэгдэхээ асуудалнууд үшөөл бии байһаагаа. Түбэй һу һаалишин фермын эгээл томо коллектив нөдөндо үнэн бүриһөө оройдоол 1918 килограмм һу һаажа, түсэбөө дүүргэжэ шадабагүй.

Урландаа хонин ажал хоёр гээгдэлдэ оролдоо һаа, һүүдэй үедэ энэ талаар тодорхой хэмжээнүүд абтажа байнхай. Үнгэрэһэн жилдэ хонин һурэгэй тоо толгой олошоруулгдаа, гүсэндэ хүндэ шэгнүүртэй олон толгой хонид, хурьгадай гаргалха үшөр нилээд үсөөрүүлэгдээ.

Адуу моридые олошоруулха, тэдэнийе зүбөөр хэрэглэхэ, абаһан ашаг олзоороо ажахынгаа гаргашье харюулха, өөһэдынгөө олоһон мүнгэ зоёрөө өөһэдыгөө хангагаг гуримда ороһон коллективүүдэй моридые олоор үсэзбэрилдэг болоһо байһан тухай элидхэлшэ сашань тогтобо. Эндэ энэ һалбарида үнэн зүрхэнһөө дурлаһан алуушан Д. Ш. Доржиев гэг булеорее хүдэлжэ, үнэгэрһэн жилдэ ашаг үрэтэйгөөр ажаллаһан, материальна гаргашаяа 17 процентээр дээшэлуулжа, ажалай бүтээсые 10 процентээр дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

Мал ажал дээрэ мүнөөдэр шиидхэгээр болоһон асуудал гэхэдэ, байрениудые олоор барюулха шухалада тоологдоно. Хонишодой бригаданнуудай тэн хахадань малай дал зайабарилаар, һальбэн шэнэлхээр болоһохой. Түбэй һу һаалишин фермын байрыень зайабарилха, Хуһан-Хушуунда һу тушаан абаха пункт, Углууда тугалай байра барюулха хэрэгтэй.

Саашань элидхэлшэ таряан ажал тухай тогтобо. Яруунын эрхэ байдалда үльдэргынхид баян ургаса үргуулжа шададаг болоһохой. Нөдөндо жилдэ хура бороогой хэды һаад ушаруулаашье һаань, эдэнэр 35 мянган центнер орооһо таряа абаха түсэбөө 43,3 мянган центнерэ хүргэжэ шадаһан байна. Ниитын болон хубиин адууна малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ худэлмэри бүхэл хүндэ хүшэр эрхэ байдалда эрхилэгдэһэн байха юм. Хура бороо-ноо болоһо, нөдөндо эндэ муу шанартай тэжээл бэлэдхэгдээ гэжэ мэдэрхэ шухала. Теэд колхоз тэжээл бэлэдхэхэдэ, түрүү технологи хэрэглэжэ үшөө шадаагүй байһаар.

Байгша ондо таряан ажалда арендкэ подрядай гуримаар ажаллаха гурбан бригада, тэдэ тоодо ороһоного үргэмалнуудые үргуулха 2, тэжээл бэлэдхэхэ нэгэ звено байгуулагдаба. Иигээжэ колхоз түрүүшынхээ нимэ шэнэ гуримаар ажалаа эрхилдэг болобо гээшэ.

Нүхэр Цыбикжапова саашань үгэ хэлэхдээ, ажахынгаа мүнөөдэрэй экономическа байдалые колхозниигуудтаа ойлгуулжа үгэхые оролдобо. Колхоз үнгэрһэн жилдэ бүхыдээ 2 миллион 675 мянган тухэриг эзлова продукци үйлэдбэрилһэн байна. Энэнь 1985 онойхидо орходоо 970 мянган тухэригөөр ехэ болоно. Эндэнэр үйлэдбэрилһэн продукцияа гурэндэ худалдажа, 1 миллион 462 мянган тухэригэй сэбэр ашаг олзо оршо оруулба. Энэнь түсэбөөр харааалгадаһанда орходоо, мүн лэ 642 мянган тухэригөөр дээшэ юм. Ашаг үрэ абалгань 78,2 процентэ хүргэгдөө. Мал ажалһаа илангаяа ехэ олзо оршо оруулгдаһан байна. Жэшээлхэдэ, 1 миллион 110 мянган тухэригэй мяхан, 971 мянган тухэригэй ноо-ноо, 894 мянган тухэригэй һүн худалдагдаа. 1988 оной туршада гурэндэ худалдагдаһан продукциин үнэ сэнгэй нэмэгдэхэдэ ажахы аяар 1 миллион 289 мянган тухэригэй нэмэлтэ түлбэри абаа юм.

Гаргашьень тоолобол, одоол эндэ бага эзэргэ бодомжолоор байна. Таряан ажалай продукци үйлэдбэрилгээдэ 855 мянган тухэригэй, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ 1.724 мянган тухэригэй гаргаша хэгдээ. Илангаяа таряан ажалда нөдөндо жилдэ 1 мянган тухэригөөр ехэ гаргаша хэгдэһэн байха юм. Энэ үрэ дүн юу гэршэлнэб гэхэдэ, үльдэргынхидэй сагай уларилһаа үшөөл дулдыдадаг байньень элитээр харуулна. Бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй, сенажай, силосэй өөрынь үнэ сэнгынь үшөөл ехэ байнаар. Тоосоото үе соо нооһоной, үхэрэй, хониной мяханай өөһэдынь үнэ сэнгынь яһала хямдаруулагдаа.

Гэхэтэй хамта эндэ бүхы юумэн хэгдэшөө, дутуу дунданнуud, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үгы гэхын аргагүй. Ажахын бүхы гаргашань зарим тэды бага болгогдоошье һаань, гарза үшөөл усадхагдаагүй. Тиимэһээ саашадаа энэ талаар бүхы ажалаа гуримшуулха, үйлэдбэриин ашаг үрые али болохоор дэшэлүүлхэ, илангаяа продукци ехээр абаха, үнэ сэнгынь хямдаруулхын түлөө хүдэлхэ байһаяа колхозой түрүүлэгшэ түгэсхэлдөө хэлэв.

ҺАНАМЖАНУУД, ДУРАДХАЛНУУД...

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ түрүүлэн үгэ абаһан ажалай болон дайнай ветеран Б. Д. Ширапов колхоз дотороо болоо байһан хубилалтануud тушаа тогтоһон байна: «Мүнөө дуулажа һуухадамни жэл бүри өөдөө гаража байнабди гэлсэгшэ. Иимэ юумэ дуулахадаа баяртай байгшаб. Энэмнай менай нютагай зоной һайнаар хүдэлдэг болоһыень гэршэлжэ үгэнэ гээшэ. Сагнай мүнөө ондоо болобо. Эгээл энэ үедэ колхозниигуудnай ажахынгаа газарые мэдэхэ эрхэтэйшье, эрхэтэй байһаншье гээшэ аабза. Леспромхоз гээд манай хуршэ байна. Энээл энэ организацинютагаймнай газар, хада уула бултыень урбуулжа хоёнолоо. Бидэ юундэ тэдэнэртэ ой молоёо отолуулжа байха болоно-бибди? Хоймор гээшэ анхандаа манай ажахын мэдэлэй газар байһан юм. Тэндэ тойроод хуу модон үргагша бэлэй. Мүнөө юушьегүй болошонхой»,—гэжэ тэрэ сэдьхэлээ хүдэлгэн мэдүүлбэ.

— Би хонин ажалда үнихэнэй хүдэлдэгби. Мүнөө энэ суглаан дээрэ колхозой правленийн тоосоо шагнаад байхадаа, үнэгэрһэн жилдэ колхоз, тэрэнэй правленийнь ямараар хүдэлжэ гараб гэжэ хэлэхэ болоноб,— гээд үнинэй хонишон, Эхэ-герой Ц-Х. Д. Будажапова үгынгөө эхиндэ эүлэбэ — 1985 оной урда тээ бидэ абаһан хурьгаяа үхэл гарзада орууладаг, хонин бүхэнһөө оройдоол 2,4 килограмм ноо-ноо абадаг байгаабди. Гүрэндэ тушаагдаһан хонин бүхэнэй шэгнүүрынь арайшамай 34 килограмм татахал даа. Харин мүнөө энэ һалбаридэ һайшаалтай үрэ дүнгүүд түйлагдажа захаланхай. Хони, хурьгадай гарзалха ушар 6 дахин хороогдоо. Толгой бүриһөөнь дунда эзэргээр 3,4 килограмм «сагаан алтаи» суглуулагдана. 100 эхэ хонин бүгэнһөө 83 хурьган абтана. Эдэ түйлагдаһан үрэ дүнгүүдээр сэгнэхэдэ, колхозой правленийнь мүн зоотехникнуудые, бригадирнуудые, фермые даагшанар. Иимэ олон хүнүүд абтажа байнхай. Үнгэрэһэн жилдэ хонин һурэгэй тоо толгой олошоруулгдаа, гүсэндэ хүндэ шэгнүүртэй олон толгой хонид, хурьгадай гаргалха ушар нилээд үсөөрүүлэгдээ.

Адуу моридые олошоруулха, тэдэнийе зүбөөр хэрэглэхэ, абаһан ашаг олзоороо ажахынгаа гаргашые харюулха, өөһэдынгөө олоһон мүнгэ зоёрөө өөһэдыгөө хангагаг гуримда ороһон коллективүүдэй моридые олоор үсэзбэрилдэг болоһо байһан тухай элидхэлшэ сашань тогтобо. Эндэ энэ һалбаридэ үнэн зүрхэнһөө дурлаһан алуушан Д. Ш. Доржиев гэг булеорее хүдэлжэ, үнэгэрһэн жилдэ ашаг үрэтэйгөөр ажаллаһан, материальна гаргашаяа 17 процентээр дээшэлуулжа, ажалай бүтээсые 10 процентээр дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

Мал ажал дээрэ мүнөөдэр шиидхэгээр болоһон асуудал гэхэдэ, байрениудые олоор барюулха шухалада тоологдоно. Хонишодой бригаданнуудай тэн хахадань малай дал зайабарилаар, һальбэн шэнэлхээр болоһохой. Түбэй һу һаалишин фермын байрыень зайабарилха, Хуһан-Хушуунда һу тушаан абаха пункт, Углууда тугалай байра барюулха хэрэгтэй.

Саашань элидхэлшэ таряан ажал тухай тогтобо. Яруунын эрхэ байдалда үльдэргынхид баян ургаса үргуулжа шададаг болоһохой. Нөдөндо жилдэ хура бороогой хэды һаад ушаруулаашье һаань, эдэнэр 35 мянган центнер орооһо таряа абаха түсэбөө 43,3 мянган центнерэ хүргэжэ шадаһан байна. Ниитын болон хубиин адууна малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ худэлмэри бүхэл хүндэ хүшэр эрхэ байдалда эрхилэгдэһэн байха юм. Хура бороо-ноо болоһо, нөдөндо эндэ муу шанартай тэжээл бэлэдхэгдээ гэжэ мэдэрхэ шухала. Теэд колхоз тэжээл бэлэдхэхэдэ, түрүү технологи хэрэглэжэ үшөө шадаагүй байһаар.

Байгша ондо таряан ажалда арендкэ подрядай гуримаар ажаллаха гурбан бригада, тэдэ тоодо ороһоного үргэмалнуудые үргуулха 2, тэжээл бэлэдхэхэ нэгэ звено байгуулагдаба. Иигээжэ колхоз түрүүшынхээ нимэ шэнэ гуримаар ажалаа эрхилдэг болобо гээшэ.

Нүхэр Цыбикжапова саашань үгэ хэлэхдээ, ажахынгаа мүнөөдэрэй экономическа байдалые колхозниигуудтаа ойлгуулжа үгэхые оролдобо. Колхоз үнгэрһэн жилдэ бүхыдээ 2 миллион 675 мянган тухэриг эзлова продукци үйлэдбэрилһэн байна. Энэнь 1985 онойхидо орходоо 970 мянган тухэригөөр ехэ болоно. Эндэнэр үйлэдбэрилһэн продукцияа гурэндэ худалдажа, 1 миллион 462 мянган тухэригэй сэбэр ашаг олзо оршо оруулба. Энэнь түсэбөөр харааалгадаһанда орходоо, мүн лэ 642 мянган тухэригөөр дээшэ юм. Ашаг үрэ абалгань 78,2 процентэ хүргэгдөө. Мал ажалһаа илангаяа ехэ олзо оршо оруулгдаһан байна. Жэшээлхэдэ, 1 миллион 110 мянган тухэригэй мяхан, 971 мянган тухэригэй ноо-ноо, 894 мянган тухэригэй һүн худалдагдаа. 1988 оной туршада гурэндэ худалдагдаһан продукциин үнэ сэнгэй нэмэгдэхэдэ ажахы аяар 1 миллион 289 мянган тухэригэй нэмэлтэ түлбэри абаа юм.

Гаргашьень тоолобол, одоол эндэ бага эзэргэ бодомжолоор байна. Таряан ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ 855 мянган тухэригэй, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ 1.724 мянган тухэригэй гаргаша хэгдээ. Илангаяа таряан ажалда нөдөндо жилдэ 1 мянган тухэригөөр ехэ гаргаша хэгдэһэн байха юм. Энэ үрэ дүн юу гэршэлнэб гэхэдэ, үльдэргынхидэй сагай уларилһаа үшөөл дулдыдадаг байньень элитээр харуулна. Бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй, сенажай, силосэй өөрынь үнэ сэнгынь үшөөл ехэ байнаар. Тоосоото үе соо нооһоной, үхэрэй, хониной мяханай өөһэдынь үнэ сэнгынь яһала хямдаруулагдаа.

Гэхэтэй хамта эндэ бүхы юумэн хэгдэшөө, дутуу дунданнуud, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үгы гэхын аргагүй. Ажахын бүхы гаргашань зарим тэды бага болгогдоошье һаань, гарза үшөөл усадхагдаагүй. Тиимэһээ саашадаа энэ талаар бүхы ажалаа гуримшуулха, үйлэдбэриин ашаг үрые али болохоор дэшэлүүлхэ, илангаяа продукци ехээр абаха, үнэ сэнгынь хямдаруулхын түлөө хүдэлхэ байһаяа колхозой түрүүлэгшэ түгэсхэлдөө хэлэв.

ҺАНАМЖАНУУД, ДУРАДХАЛНУУД...

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ түрүүлэн үгэ абаһан ажалай болон дайнай ветеран Б. Д. Ширапов колхоз дотороо болоо байһан хубилалтануud тушаа тогтоһон байна: «Мүнөө дуулажа һуухадамни жэл бүри өөдөө гаража байнабди гэлсэгшэ. Иимэ юумэ дуулахадаа баяртай байгшаб. Энэмнай менай нютагай зоной һайнаар хүдэлдэг болоһыень гэршэлжэ үгэнэ гээшэ. Сагнай мүнөө ондоо болобо. Эгээл энэ үедэ колхозниигуудnай ажахынгаа газарые мэдэхэ эрхэтэйшье, эрхэтэй байһаншье гээшэ аабза. Леспромхоз гээд манай хуршэ байна. Энээл энэ организацинютагаймнай газар, хада уула бултыень урбуулжа хоёнолоо. Бидэ юундэ тэдэнэртэ ой молоёо отолуулжа байха болоно-бибди? Хоймор гээшэ анхандаа манай ажахын мэдэлэй газар байһан юм. Тэндэ тойроод хуу модон үргагша бэлэй. Мүнөө юушьегүй болошонхой»,—гэжэ тэрэ сэдьхэлээ хүдэлгэн мэдүүлбэ.

— Би хонин ажалда үнихэнэй хүдэлдэгби. Мүнөө энэ суглаан дээрэ колхозой правленийн тоосоо шагнаад байхадаа, үнэгэрһэн жилдэ колхоз, тэрэнэй правленийнь ямараар хүдэлжэ гараб гэжэ хэлэхэ болоноб,— гээд үнинэй хонишон, Эхэ-герой Ц-Х. Д. Будажапова үгынгөө эхиндэ эүлэбэ — 1985 оной урда тээ бидэ абаһан хурьгаяа үхэл гарзада орууладаг, хонин бүхэнһөө оройдоол 2,4 килограмм ноо-ноо абадаг байгаабди. Гүрэндэ тушаагдаһан хонин бүхэнэй шэгнүүрынь арайшамай 34 килограмм татахал даа. Харин мүнөө энэ һалбаридэ һайшаалтай үрэ дүнгүүд түйлагдажа захаланхай. Хони, хурьгадай гарзалха ушар 6 дахин хороогдоо. Толгой бүриһөөнь дунда эзэргээр 3,4 килограмм «сагаан алтаи» суглуулагдана. 100 эхэ хонин бүгэнһөө 83 хурьган абтана. Эдэ түйлагдаһан үрэ дүнгүүдээр сэгнэхэдэ, колхозой правленийнь мүн зоотехникнуудые, бригадирнуудые, фермые даагшанар. Иимэ олон хүнүүд абтажа байнхай. Үнгэрэһэн жилдэ хонин һурэгэй тоо толгой олошоруулгдаа, гүсэндэ хүндэ шэгнүүртэй олон толгой хонид, хурьгадай гаргалха ушар нилээд үсөөрүүлэгдээ.

Адуу моридые олошоруулха, тэдэнийе зүбөөр хэрэглэхэ, абаһан ашаг олзоороо ажахынгаа гаргашые харюулха, өөһэдынгөө олоһон мүнгэ зоёрөө өөһэдыгөө хангагаг гуримда ороһон коллективүүдэй моридые олоор үсэзбэрилдэг болоһо байһан тухай элидхэлшэ сашань тогтобо. Эндэ энэ һалбаридэ үнэн зүрхэнһөө дурлаһан алуушан Д. Ш. Доржиев гэг булеорее хүдэлжэ, үнэгэрһэн жилдэ ашаг үрэтэйгөөр ажаллаһан, материальна гаргашаяа 17 процентээр дээшэлуулжа, ажалай бүтээсые 10 процентээр дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

Мал ажал дээрэ мүнөөдэр шиидхэгээр болоһон асуудал гэхэдэ, байрениудые олоор барюулха шухалада тоологдоно. Хонишодой бригаданнуудай тэн хахадань малай дал зайабарилаар, һальбэн шэнэлхээр болоһохой. Түбэй һу һаалишин фермын байрыень зайабарилха, Хуһан-Хушуунда һу тушаан абаха пункт, Углууда тугалай байра барюулха хэрэгтэй.

Саашань элидхэлшэ таряан ажал тухай тогтобо. Яруунын эрхэ байдалда үльдэргынхид баян ургаса үргуулжа шададаг болоһохой. Нөдөндо жилдэ хура бороогой хэды һаад ушаруулаашье һаань, эдэнэр 35 мянган центнер орооһо таряа абаха түсэбөө 43,3 мянган центнерэ хүргэжэ шадаһан байна. Ниитын болон хубиин адууна малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ худэлмэри бүхэл хүндэ хүшэр эрхэ байдалда эрхилэгдэһэн байха юм. Хура бороо-ноо болоһо, нөдөндо эндэ муу шанартай тэжээл бэлэдхэгдээ гэжэ мэдэрхэ шухала. Теэд колхоз тэжээл бэлэдхэхэдэ, түрүү технологи хэрэглэжэ үшөө шадаагүй байһаар.

Байгша ондо таряан ажалда арендкэ подрядай гуримаар ажаллаха гурбан бригада, тэдэ тоодо ороһоного үргэмалнуудые үргуулха 2, тэжээл бэлэдхэхэ нэгэ звено байгуулагдаба. Иигээжэ колхоз түрүүшынхээ нимэ шэнэ гуримаар ажалаа эрхилдэг болобо гээшэ.

Нүхэр Цыбикжапова саашань үгэ хэлэхдээ, ажахынгаа мүнөөдэрэй экономическа байдалые колхозниигуудтаа ойлгуулжа үгэхые оролдобо. Колхоз үнгэрһэн жилдэ бүхыдээ 2 миллион 675 мянган тухэриг эзлова продукци үйлэдбэрилһэн байна. Энэнь 1985 онойхидо орходоо 970 мянган тухэригөөр ехэ болоно. Эндэнэр үйлэдбэрилһэн продукцияа гурэндэ худалдажа, 1 миллион 462 мянган тухэригэй сэбэр ашаг олзо оршо оруулба. Энэнь түсэбөөр харааалгадаһанда орходоо, мүн лэ 642 мянган тухэригөөр дээшэ юм. Ашаг үрэ абалгань 78,2 процентэ хүргэгдөө. Мал ажалһаа илангаяа ехэ олзо оршо оруулгдаһан байна. Жэшээлхэдэ, 1 миллион 110 мянган тухэригэй мяхан, 971 мянган тухэригэй ноо-ноо, 894 мянган тухэригэй һүн худалдагдаа. 1988 оной туршада гурэндэ худалдагдаһан продукциин үнэ сэнгэй нэмэгдэхэдэ ажахы аяар 1 миллион 289 мянган тухэригэй нэмэлтэ түлбэри абаа юм.

Гаргашьень тоолобол, одоол эндэ бага эзэргэ бодомжолоор байна. Таряан ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ 855 мянган тухэригэй, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ 1.724 мянган тухэригэй гаргаша хэгдээ. Илангаяа таряан ажалда нөдөндо жилдэ 1 мянган тухэригөөр ехэ гаргаша хэгдэһэн байха юм. Энэ үрэ дүн юу гэршэлнэб гэхэдэ, үльдэргынхидэй сагай уларилһаа үшөөл дулдыдадаг байньень элитээр харуулна. Бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй, сенажай, силосэй өөрынь үнэ сэнгынь үшөөл ехэ байнаар. Тоосоото үе соо нооһоной, үхэрэй, хониной мяханай өөһэдынь үнэ сэнгынь яһала хямдаруулагдаа.

Гэхэтэй хамта эндэ бүхы юумэн хэгдэшөө, дутуу дунданнуud, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үгы гэхын аргагүй. Ажахын бүхы гаргашань зарим тэды бага болгогдоошье һаань, гарза үшөөл усадхагдаагүй. Тиимэһээ саашадаа энэ талаар бүхы ажалаа гуримшуулха, үйлэдбэриин ашаг үрые али болохоор дэшэлүүлхэ, илангаяа продукци ехээр абаха, үнэ сэнгынь хямдаруулхын түлөө хүдэлхэ байһаяа колхозой түрүүлэгшэ түгэсхэлдөө хэлэв.

ҺАНАМЖАНУУД, ДУРАДХАЛНУУД...

Эл

Арадай нэйдадуд

ЭН НЭРЭЕЭ ЭЛҮҮЛЖЭ...

...тарямшан, эрдэмтэн, наймаашан, жолоо-...мэргэжлүүд олон ааб даа. Иигэжэ ...бага нэһанһаа хүдэлмэритэй танилсажа, ...доо, ямар нэгэ мэргэжэл шэлэжэ абгана ...даа. Зүгөөр бидэ үшөө нэгэ ехэ эрилтэ-...рюусалгатай мэргэжэл тухай зөөримдаа ...даг байнабди. Энэмнай юуб гэхэдэ, энэ ...алгай дээрэ өөтөй хүн байха гэһэн мэ-...мо гӭшэ. Энэн тухай грузин уран зо-...дар Думбадзе «Мүнхын хүүлиг» гӭһэн ро-...тон зүбөөр, хүнэй сэдьхэл зүрхэ хүдэл-...гӭн байдаг. Тус романай гол удхань: ...бөдөө тупалсажа ябаха эзэргэтэй. Юуб ...бүхэн нэгэн соогоо ажабайдалай тон ...ургэлжэ ябана хе юм. Энэ ак аагаа ган-...лөөд ябахадань тон хүшэр.

...ралгаа соогоо Карл Марксын нэрэмжэ-...й суута хонишон. Социалис Ажалаи Ге-...й Гүрэнэй шангай лауреат Д-Н. Б. Сун-...бшэхдээ, эдэ бүгэдые юундэ дурдена-...Даша-Нима Буодиевич нимэл хүнүүдэй ...ю гӭшэ. Тэрэн тухай, тэрэнэй ажал ту-...тануулд тухай районой, республикын ба ...мнуудэ яһала бэшэгдӭнэн байха. Тиимэ-...дые энэ зураглал соо дэбтэжа бэшэн-...ин тэрэнэй хүн талые харуулха хүсэлэн-...олон үргүй хүн тухай бэшэхэнь тон хү-...юусалгатайшье.

...ундуев мүнөө таби нэһатай болоно яба-...эрнэй Баян-Гол һууринда тиирӭн кам-...нэй бага балшар нэһанай ямар бидэ-...ниинь мэдэхэ. Дайн байлдаанай дой-...ни хүшэр хүндэ жэлнүүд. Дайнаи дуу-...Нима таба нэһатай байгаа. Иигэжэ энэ ...бүүн хара багаһаа эжыгэ дахажа хони-...дог болэн. Даша-Нима нютагайнгаа һур-...бөдөлөй хүн. Эдирхэн Даша-Нима эдэ-...хилэн юм. Эдирхэн Даша-Нима эдэ-...ажалдажа туршаа. Эдэнэйнь дунда ...д бии байха. Эгээл тиихэдэ Даша-Нима ...туһалажа, тушаг тулгуури хэды хэрэг-...гӭшэб! Иимэ тушаг тулгуури зөөримдаа ...н.

...тэрэ хүнүүдтэ, илангаяа хамта ажалла-...уудаа шэдэлэ. Һаа, али бүхы ажагаараа ...ролдодог байна. Жэшээнь, Д. Н. Б. Сун-...дуевай отара дээрэ һүүлэй жэлнүүдэй туршада олохон залуу хүбүүд, басагад хүрьга абалсаһан юм. Тэдэнэйнь дунда нютагай дунда һургуули дүүргӭһэн залуушуулшье бии. Даша-Нима Буодиевич тэдэнэртэ яһала ехэ туһаламжа хүргэжэ байдаг заншалтай.

Даша-Нима Буодиевич энэ наһан соогоо ажал хэнгүнгөөр мүнгэ зөөри суглуулхашье дүратайшуултай ушӭраа. Өөрынгөө хара хүлгэ адхангүйгөөр олоһон зөөри ямар зөөри болохоб даа. Энӭэннинь Сундуев хара багаһаа ойлгожо абаа. Тиимэһээ Даша-Нима Буодиевич тэрэнэй һамган Зинаида Цыремпиловна хоёр ажалайнгаа зэргээр амжалта туйлажа, ажабайдалаа зохёожо ябана ха юм.

Д. Н. Б. Сундуев арбан гурбан жэлэй саада тӭ эмэ булөөрөө эхэ хонидой отара даажа абаа һэн. Тӭрӭэннӭэ урда 1953 онһоо Даша-Нима Буодиевич һубай хонидой отарада хүдэлмэрилгӭн нэмтартай. Тэрӭ һубай, залуу хонидые харуулһалжа байхадаа амжалта туйлажа. «Ажалай шэн габьяагай түлөө» медальяар, Октябрийн Революцийн орденоор шагнагдаһан юм. Сундуевтан эхэ хонидые даажа абаһан түүүшынгээ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 108 хүрьга түлжүүлӭн байна. Иигэжэ тэдэнэр энэ амжалтаяа жэл бүри арьбадхажа эхилӭэ бэлэй. Жэшээнь, 1981 ондо Д. Н. Бусдиевич Сундуевай отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 160 хүрьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 6 килограмм нооһо абаһан байна. Энэмнай гайхамшаг дүн болоно гӭэшэ.

Даша-Нима Буодиевич сүрөн, парти дотор боложо байһан хүбилган шэнэдхэлгые халуунаар угтажа абаһан байна. Мүнөө хаа хаанагүй хамтын ба арендынэ подряд, ажахын тоосоон тухай хэлэгдэнэ, бэшэгдэнэ. Зүгөөр Даша-Нима Сундуев арбгаад жэлэй саада тӭ сагые ахижа, отара дээрэхи ажалаа нимэрхүү аргаар эмхидхэжэ эхилһэн байна бшуу.

Д. Н. Б. Сундуевай түрӭнэн тоонто нютаг Сэлиртэ отарань үбэл, зунгүй байрлана. Иишэ зон ябажал байдаг. Энэмнай Даша-Нима Буодиевичой зондо хэрэгтэйень, туһатайень гӭрӭшэлнэ гӭэшэ ааб даа. Партийн Бурятадай обкомой гэшүүн, арадай депутедуудай районно Советэй депутат, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правленийн гэшүүн Д-Н. Б. Сундуев арад зонтоёо, партитаяа точ нягта хэрилсэа холбоотойгоор ажаһууна, ажаллана. Тиихэдэ Сундуевай отарын үндэһэн дээрэ КПССэй Баргажанай райкомой бюрогой шиидхэбэрээр районой хонишодой түрүү дүй дүршэлэй һүргуули дүрбэн жэлэй саада тӭ эмхидхэгдӭэд, яһала аша туһатайгаар хүдэлгэдэжэ байдаг юм. Энӭ гансашье районой хонишод ерэдэг бэшэ, хүрэн республикын олохон районуудэй хонишод ерэжэ, тэрэнэй дүй дүршэлтэй танилсана.

Даша-Нима Буодиевич Сундуев Баргажанай национально-территориальна 518-даха һунгуулиин округһоо СССР-эй арадай депутедта кандидаддаар дэбхүүлэгдэнӭн байна. Энэмнай Баргажан голой зоной Даша-Нима Буодиевичой ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэдэгые гэрэшэлнэ гӭэшэ.

Энэ округоор үшөө нэгэ кандидат дэбхүүлэгдэнхэй. Тэрэмнай «Нижнеангарскстройй» трестын 708 дахи СМП-гэй бригадиэ В. С. Гообатенко болоно. Иигэжэ эдэ хоёрой дунда ёһотойл тэмсэлэ эхилэнхэй. Тэдэнэр мүнөө һунгашадтаяа уулзажа байнхэй. Даша-Нима Буодиевичой Хойто-Байгалай районой ажалшадтай уулзахада, тэдэнэй дунда Сундуевай түлөө дуугаа үгэхэ дуратайшуул яһала олон байгаа бэлэй. Энэмнай Даша-Нима Буодиевичой

ямаа хүн байһые үшөө дахин гэрэшэлнэ гӭэшэ. Юуб гэхэдэ, тэрэнние урдань танихагүй байһан хүнүүд эдэ уулзалганууд дээрэ тэрӭэнтэй танилсахадаа, тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхэ байһаншье мэдүүлнэ бшуу.

Арадай депутедта кандидат, коммунист Д. Н. Б. Сундуевай программа соо Баргажанай, Хурамхеевнай, Хойто-Байгалай районуудай сешанэн хүгжэлтыг тон шухала асуудалнууд табигдана. Далаад онуудай эхээр Баргажан голые БАМ-ые эдэ хоолоор хангаха зоно болгохо тухай хөөрэлдөөн эхилӭн аад, замхашоо бэлэй. Даша-Нима Буодиевич арадай депутедаар һүнгэгдэбэл, энэ шухала асуудал зубөөр шиидхэлсэхэ хүсэлэнтэй. Баргажан голдо хүдөө ажахы сеашадань хүрөөхэ арга боломжнууд бии.

Тиихэдэ тэрэ республикын хойто районуудай социальна асуудалнуудые дары түргэнөөр шиидхӭгӭхэ һанаатай. Гадна байгаали хамгаалха асуудалнууд тэрэнэй программа соо тон эридээр табигдана. Эдэ районуудта ажаһуудаг бага ялгатанй шиидхэгдӭэгүй асуудалнуудта ехэ анхаал хандуулагдаха болоно. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Д-Н. Б. Сундуевай программа тон үргэн, мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ харюусана. Эндэ нэн түрүүн зонние ажаһуудалайнь ізлаага хангалгада ехэ анхаал хандуулагдаха гӭэшэ. Эдэ бүхы асуудалнууд үргэнөөр, гүрэн түрын хаяа шугамтайгаа бэелүүлэгдэхэ болоно.

Даша-Нима Буодиевич Сундуев тухай богонихоноор хөөрэхэдэ нимэл даа. Энэ нүхэрнай энэ дэлхэй дээрэ хүн нэрэеэ нэрлүүлжэ, хүнүүдэйл түлөө сроолдожо ябана. Тэрэнэй баатар ажал бэйлан хүнүүдэ зорюулагданхай.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

ҺАНГАЛГЫЕНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА

...райуисэдкомой со-...кыын таһагта инвалидуудай бюро бүхэндэ эмхидхэгдэхэ аэргэтэй гэжэ дурадхагдаһан байна.

Мүнөө үедэ район соо торлогдодог инвалид бүхэн тухай анкета хэгдэжэ байна. Тэрэнэй дүнгөөр инвалидуудые хангалгын телаар гарадег бүхы асуудалнууд элирхэ ёһотой.

Районно эмхиин социальна хангалгын таһаг хамта зондо алдэб хонкалга дурадхажа байха кооператив эмхидхэгдэхӭэр хараалагдана гэжэ эдидхэл соо тэмдэглэгдӭнэ. Энэ асуудал мүнөө шиидхэгдэхӭ хамдаа оронхой байна. Кемеровскэй поселоттоо кооперативай нэгдэхӭ байра олдсо. Иимэ кооперативуудые бүсэдшье нютагуудта бии болгохо талаар хүдэлмэри яһуулагдаха эзэргэтэй гэжэ элидхэлшэ хэлӭнэн байна.

Тиихэдэ инвалидуудай гӭэгӭэр гохей шахежа. Кабанскэйн райондо намэрэй болгоо, тушаахада болоого гэжэ гаадгадэ. Гахей барилгэн хүчүүдэ поршоонхо, хогимод тэжээл ургӭэн. Намартаа байра дээрэнь мяханиинь тушаан абтаха юм. Инвалидуудай һайн һанаагаараа иимэ хэмжӭэ яһуулгада хабеадахадаа, нэгэдхӭэр, ӫӫдынгөө материальна байдал һайжаруулха, хоёрдохёор, эдӭэ хоолой программа бэелүүлгэдӭэ горитой хубитаяа оруулха болоно.

Правленийн президиум материальна талаһаа муу байдалтай, санаторно-курортно аргаламжада хэрэгтэй инвалидуудай список һаяһин сагта табиха үгэхыень эхин эмхинүүдэй бюронуудта дурадхаһан байна.

Семинарта хабаадагшад ВОИгой районно эмхиин хүдэлмэрийн хэмжӭэ яһуулгануудай тусэбтэй тодорхойгоор танилсаа.

Райгуйсэдкомой социальна хангалгын таһагые даагша Н. А. Перевалова семинарта хабаадагшадай асуудалнуудта харюусаа.

— Инвалидуудай болон пенсионернүүдэй социальна хангалга һайжаруулхын тула байгаа соо нилээд ехэ хүдэлмэри яһуулагдана, — гӭэд Нина Андреевна тэмдэглээ. — Үндэр наһатай аад, үншэн хэнӭэ 130 эрхэтэнэй социальна хэрэглэлмэжэ хангалгын отделени нӭэгдэнхэй. 1988—1989 онуудай үедӭ бэелүүлэгдэхӭ «Элүүр энхӭ байдал» гӭһэн программа абтанхай. Үнэгэрӭн жэлдӭ 66 пенсионер, тэрэ тоодо хоёр инвалид, ажалда оруулагдаа. Врачебно-ажалай комиссиин шиидхэбэрээр 10 инвалид мотосолясканай хангагдаа, 170 хүн, тэрэ тоодо ажалай 15 инвалид санатори болон курортдо ошоно. Бӭӭргалуулһан байна. Тиихэдэ социальна хангалгын таһагай зүгһөө тэлӭэндэ 2000 түхэриг̈эй, районой предприятинуудай зүгһөө 11.215 түхэриг̈эй эжмӭӭэнэй туһаламжа үзүүлэгдӭэ. Олон пенсионер болон инвалидта түлөө зальһаниинь бэлэдхэгдэдэг. Тэдэнэртэ үгэдэг эм домой хүргэлэлтэнь дүн хамта 25 мянган түхэриг̈эй болоо һэн. 18 хүндэ болбосон түхэлтэй байра үгтөө, табин хүнэйнь байра зөөһэбэрилагдаа — гэжэ нүхэр Перевалова мэдӭэсӭнэн байна.

Гэхэ зуура, районой инвалидууд болон пенсионернүүдэй ажаһуудал байдалынь хаа хаанагүй тон һайн гэхын аргагүй юм. Зөрим предприяти, эмхинүүдэй захиргаан болон профсоюзай комитедууд тэдэнӭэ хейша хэрэгӭэр хандадаг. Инвалидуудые хүдэлмэридэ оруулха асуудал хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Тэдэнэрэй хӭӭӭ хүдэлмэрийн олдохонь хүшэр байна.

Техническэ хангалгын станцийн коллектив дайнай богоо ажалай инвалидуудай мотосолясканай ба автомашинануудта саг болзор соонь зөөһэбэри хӭӭэгүй.

Арадай депутадуудай районно Советэй гүйсэдкомой 1989 оной январийн 31-нэй шиидхэбэрээр районой предприятинууд болон эмхи зургааннуудай хүтэлбэрилгӭэд дайнай болон ажалай инвалидуудтай, мүн үндэр наһатай ганса бӭӭэрхэтэй̈эй ябуулха хүдэлмэриеэ эрид һайжаруулха гӭэд уялгалагдаба. Тэдэнэртэ ажалай ба һуудал байдалай талаар үзүүлэгдэхэ туһаламжын бодого хэмжӭэнүүдэй түсэб баталагдан абтаа.

П. ГРИГОРЬЕВ.
Кабанскэйн район.

ТАНГАЛГЫЕНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА

...ийгуисэдкомой со-...кыын таһагта инвалидуудай бюро бүхэндэ эмхидхэгдэхӭ аэргэтэй гэжэ дурадхагдаһан байна.

Мүнөө үедэ район соо торлогдодог инвалид бүхэн тухай анкета хэгдэжэ байна. Тэрэнэй дүнгөөр инвалидуудые хангалгын телаар гарадег бүхы асуудалнууд элирхэ ёһотой.

Районно эмхиин социальна хангалгын таһаг хамта зондо алдэб хонкалга дурадхажа байха кооператив эмхидхэгдэхӭэр хараалагдана гэжэ элидхэл соо тэмдэглэгдӭнэ. Энэ асуудал мүнөө шиидхэгдэхӭ хамдаа оронхой байна. Кемеровскэй поселоттоо кооперативай нэгдэхӭ байра олдсо. Иимэ кооперативуудые бүсэдшье нютагуудта бии болгохо талаар хүдэлмэри яһуулагдаха эзэргэтэй гэжэ элидхэлшэ хэлӭнэн байна.

Тиихэдэ инвалидуудай гӭэгӭэр гохей шахежа. Кабанскэйн райондо намэрэй болгоо, тушаахада болоого гэжэ гаадгадэ. Гахей барилгэн хүчүүдэ поршоонхо, хогимод тэжээл ургӭэн.

Намартаа байра дээрэнь мяханиинь тушаан абтаха юм. Инвалидуудай һайн һанаагаараа иимэ хэмжӭэ яһуулгада хабеадахадаа, нэгэдхӭэр, ӫӫдынгөө материальна байдал һайжаруулха, хоёрдохёор, эдӭэ хоолой программа бэелүүлгэдӭэ горитой хубитаяа оруулха болоно.

Правленийн президиум материальна талаһаа муу байдалтай, санаторно-курортно аргаламжада хэрэгтэй инвалидуудай список һаяһин сагта табиха үгэхыень эхин эмхинүүдэй бюронуудта дурадхаһан байна.

Семинарта хабаадагшад ВОИгой районно эмхиин хүдэлмэрийн хэмжӭэ яһуулгануудай тусэбтэй тодорхойгоор танилсаа.

Райгуйсэдкомой социальна хангалгын таһагые даагша Н. А. Перевалова семинарта хабаадагшадай асуудалнуудта харюусаа.

— Инвалидуудай болон пенсионернүүдэй социальна хангалга һайжаруулхын тула байгаа соо нилээд ехэ хүдэлмэри яһуулагдана, — гӭэд Нина Андреевна тэмдэглээ. — Үндэр наһатай аад, үншэн хэнӭэ 130 эрхэтэнэй социальна хэрэглэлмэжэ хангалгын отделени нӭэгдэнхэй. 1988—1989 онуудай үедӭ бэелүүлэгдэхӭ «Элүүр энхӭ байдал» гӭһэн программа абтанхай. Үнэгэрӭн жэлдӭ 66 пенсионер, тэрэ тоодо хоёр инвалид, ажалда оруулагдаа. Врачебно-ажалай комиссиин шиидхэбэрээр 10 инвалид мотосолясканай хангагдаа, 170 хүн, тэрэ тоодо ажалай 15 инвалид санатори болон курортдо ошоно. Бӭӭргалуулһан байна. Тиихэдэ социальна хангалгын таһагай зүгһөө тэлӭэндэ 2000 түхэриг̈эй, районой предприятинуудай зүгһөө 11.215 түхэриг̈эй эжмӭӭэнэй туһаламжа үзүүлэгдӭэ. Олон пенсионер болон инвалидта түлөө зальһаниинь бэлэдхэгдэдэг. Тэдэнэртэ үгэдэг эм домой хүргэлэлтэнь дүн хамта 25 мянган түхэриг̈эй болоо һэн. 18 хүндэ болбосон түхэлтэй байра үгтөө, табин хүнэйнь байра зөөһэбэрилагдаа — гэжэ нүхэр Перевалова мэдӭэсӭнэн байна.

Гэхэ зуура, районой инвалидууд болон пенсионернүүдэй ажаһуудал байдалынь хаа хаанагүй тон һайн гэхын аргагүй юм. Зөрим предприяти, эмхинүүдэй захиргаан болон профсоюзай комитедууд тэдэнӭэ хейша хэрэгӭэр хандадаг. Инвалидуудые хүдэлмэридэ оруулха асуудал хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Тэдэнэрэй хӭӭӭ хүдэлмэрийн олдохонь хүшэр байна.

Техническэ хангалгын станцийн коллектив дайнай богоо ажалай инвалидуудай мотосолясканай ба автомашинануудта саг болзор соонь зөөһэбэри хӭӭэгүй.

Арадай депутадуудай районно Советэй гүйсэдкомой 1989 оной январийн 31-нэй шиидхэбэрээр районой предприятинууд болон эмхи зургааннуудай хүтэлбэрилгӭэд дайнай болон ажалай инвалидуудтай, мүн үндэр наһатай ганса бӭӭэрхэтэй̈эй ябуулха хүдэлмэриеэ эрид һайжаруулха гӭэд уялгалагдаба. Тэдэнэртэ ажалай ба һуудал байдалай талаар үзүүлэгдэхӭэ туһаламжын бодого хэмжӭэнүүдэй түсэб баталагдан абтаа.

П. ГРИГОРЬЕВ.
Кабанскэйн район.

ТАСС АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

...НИСТРНҮҮДЭЙ УУЛЗАЛГА

Европэдэй юрын ...хүүнүүд талаар ...ийн талаар ...ой хөөрөлдөөнүүд ...ын ...ой ...ой ...ой

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ

- Монгол, буряад зохёолшоо хэһээ
- Шог зугаа
- Уншагшын уран шүлэг

БУУРАЙ ХОЛЫН САГҺАА ЭХИТЭЙ

БУРЯАДАЙ үндэһэн соёл хадаа эртэ урдын монгол болбосоролтой нягта холбоотой байһан юм гэжэ баталха эрхэтэйбди. Энэ талаар үзэг бэшэг тухай, онсолбол, хуушан монгол бэшэг тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ бэшэгээр буряадууд имагтай хэрэг хүтэлбэриеэ ябуулдаг байгаа бэшэ, харин түүхэтэ зохёолнуудые (угай бэшэгүүдые) уран һайхан литературра байгуулһан гээшэ. Юрэдөө, хуушан монгол үзэг бэшэг хадаа буряад соёлой, түүхын хүгжэлтэдэ удаан саг соо нүлөө үзүүлһэн байна.

Буряад уран зохёолой анхаһай эхи табиг шадай хуушан монгол үзэгөөр найруулгануудаа бэшэхэйнэ гадна монгол зохёолнуудые ехэдэ уншадаг байһан юм. Харин хуушанай монгол зохёолнууд бэеэ даа һан, эртэ урдын түүхэтэй юм. Онсолхоор үшөө нэгэ юумэн гэхэдэ, буряадуудшье, монголшуудшье ниитэ домогуудтай, ульгэрнүүдтэй юм. Тэдэнь «Монголой нюуса тобшо» соо харуулагданхай бшуу, «Монголой нюуса тобшые» ханалгатайгаар уншаһан хүн Буряад орондо хэлсэгдэдэг аман зохёолой зүйлнүүдые — оньһон, хошоо үгэнүүдые, ябаган онтохонуудые заатагүй олохо.

Монголшууд дайн дажгарайшье үедэ нүдэл ажаһуудалай оршон байдалдашье түүхэтэ зохёолнуудые, ута ульгэрнүүдые зохёожол, хэлсэжэл ябадаг байгаа.

Би оршуулгын хэмжээлшэгүй ехэ хүдэлмэри түхэй эн бэшэг соогоо тогтохо хүсэлтэйб. Оршуулгын хүдэлмэри хадаа Монголой агуугехэ гүрэн түрын һандаран унаһан хойно иланганаа Хитадай гар доро үлөөд байһан хаашуулай дунда эдэбхижүүлэгдэнэн байгаа. Сахьень хэлэбэл, үсөөнөөршье һаэнь ном хэблэхэ ябуулга Монголой гүрэн түрын үнаадүй байхадешье хэгдэдэг һэн ха. Харин гүрэн түрын унаһан хойно эрдэмтэй монголшуудэ оршуулгын хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулдаг болоо.

Анхан үндэһэн Монгол нэгдэмэл ехэ гүрэнэй тогтоогдоходо, гүрэнние хүтэлбэрилгые, ажахы, соёл болбосоролые саашадень бэхижүүлхэ зорилгоор үзэг бэшэг дэлгэрүүлэн хүгжөөхэ, ном хэблэхэ хэрэгтэй болоһон байгаа. Монголой хаашуулай дунда эгээл түрүү бодолтойнь Хубилай Сэсэн хаан байһан байдаг. Тэрэ хадаа 1271 ондо Юувэн гүрэнние Бээжэн (Пекин) хотодо байгуулаад, «Үзэг бэшэгэй ба сударнуудай академиг» эмхидхэһэн габьяатай, тиигээд байнгэй эрдэмтэд Ингжунг, Шодбал гэгшэд эн зохёолые оршуулха гэжэ Хубилай Сэсэн хаан заолиг бүулгаһан юм. Гадна энэ хаанай 1263 ондо захирһанай ёноор, «Зоу Шуп» гэжэ тангад үльгэр «Шанг шу» гэжэ нэгэ документ монгол хэлэндэ Шиу Лунг гэгшэ оршуулһан байдаг.

Үзэн Хайсан гэгшын хаан болоод байхада, Буладтумэр гэжэ оршуулагша «Буян хэшээхэ номые» хитад хэлэннээ монгол дээрэ оршуулжа хэблүүлээд, тэрэнь олоной дунда дэлгэрээ. 1307 ондо энэл оршуулагша «Аха заха хүниие хүндэлэн ёнолхо ном оршобой» гэһэн номые хитадһаа оршуулаа.

Цагаан гэжэ монгол эрдэмтэ «Гован гүрэнэй хуряанты нейруулгаа» гээшые хитадһаа оршуулжа, Аюрбарбидта бэлэглээ. Мөн Аюрбарбидай гүйлгаар «Монголой нюуса тобшо» оршуулагдаһан гэжэ Юувэн гүрэнэй судар соо бэшэгдэнхэй юм. Цагаан болбол Баруун Монголой Балха хотоной хүн байгаа. Тэрэ хадаа ехэ эрдэмтэй, олон яһатанай үзэг бэшэг шудалһан хүн байһан юм. Энэ эрдэмтэ мөн лэ «Хаан эзэнэй дүрим», «Шударгата ном» гэхэ мэтын зохёолнуудые оршуулаа.

Тиихэдэ Йесун Тэмүрэй үе сагта «Эзэнэй сэгээрэлэ, «Эзэнэй сургаал» гэһэн зохёолнууд монгол хэлэн дээрэ найруулагдаа.

Гадна монгол һүргүүлиин һуагшадай хүсөөр «Түрэ засаһан нэбтэрхэй толи» гэжэ ном оршуулагдаһан байна. Хуряангы энэ оршуулга һуралсалай ном болгогдожо хэрэглэгдэдэг һэн ха.

Тэрэ үе сагта бусадшье хэлэннээ ехэ оршуулга хэгдэдэг байгаа. Жэшээнь, 13-дахи зуун жэлэй тэнгээр монгол хэлэ, түүхэ шэнжэлдэг иран эрдэмтэ Ибдихар-эддин Мухамидтолгой холбуулһан эрхим һайхан шүлэгүүдые бэшэдэг байһан байна гэжэ тобшолол хэлтэй.

Эндэ дурдагдаһан оршуулгануудһаа, зохёолнуудһаа гадна «Бурханай арбан хоер зохиялангуй» гэһэн зохёол байха. Энээниие Ширабсэнгэ оршуулһан юм. Энэ зохёолтой Ленинградай Дурна зүгэй библиотекэдэ танилсажа болохо юм. Ширабсэнгэ гээшэ 14-дэхи зуун жэлэй 30-аад онуудаар Чойджи-Одзерой һүүлээр ургажа гараа. Энэл хүн «Алтан гэрэлые» оршуулһан намтартай. Тиихэдээ «Алтан гэрэлэй» түбэд, үйгуур хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэһэн номуудые зэргэсүүлэн хөөжэ оршуулһан байдаг.

Мөн лэ 14-дэхи зуун жэлдэ «Сулхэрнийн туужа» оршуулагдаа. Энэ зохёол хадаа Шэнжаен нютагта хорёод онуудаар олдоһон юм. 14-дэхи зуун жэлдэ хабаатай бэе бэеһээ таһаһан хорёод хуудаһан олдоо. Монгол эрдэмтэдэй нэрээр шэнжэлжэ үзэхэдэ, тэрэнь «Александр Македонский хаанай түүхэ» байгаа.

Үшөө нэгэ һонин зүйл гэхэдэ, 13-дахи зуун жэлдэ эртэ урдын лата хэлэннээ оршуулга хэгдэдэг байгаа. Тэрэниие хэн бэелүүлһэн юм гэбэл, 1294 ондо римскэ папа Никола дурбэдэхи итальян монахые хадаа элшэн сайд болгожо, Юувэ гүрэндэ христиан шажан дэлгэрүүлхыень Мэнгдэ Гоовайнов гээшые эльгээһэн түүхэтэй. Тэрэниие Хубилай Сэсэн хаан үгтажа абаһан юм. Энэ элшэн сайд «Шэнэ Дистименты» лата хэлэннээ монгол дээрэ оршуулаа. 34 жэлдэ эндээ ажаһуугаад, тэрэ хүн 81 наһатайдаа наһа бараһан байгаа. Хараһан үзэһэнөө үдэр бүри тэмдэглэжэ бэшэдэг, дэбтэрнүүдээ нютаг руугаа эльгээгээ.

Хубилай хаанай зонхилжо байха үедэ «Монгол-хитад толь», «Хитад-монгол толь» «Монгол-перси толь», «Монгол-түүрэг толь», «Монгол-араб толь» гэжэ словарьнууд хэблэгдээ.

Бүхы оршуулганууд, зохёолнууд тухай гүйсэдөөр нэгэ статья соо бэшэхын аргагүй юм бээ. Яаба нэбэшье оршуулагдаһан гү, али зохёогдоһон, модон бараар барлагдаһан номуудай бүрядуудай дунда таража, һонирхогдом уншагдадаг байһан үшэрые буруушажа болохогүй гэжэ үшөө дахин баталха байнаб.

М. ХОМОНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ЭХЭ ТУХАЙ, ЭНЭ ДЭЛХЭЙН ҮНГ

Доржо Цыдендамбаев 27-до Загарайн районой зуһаланда туреһэн юм. Элитэ ехэ зохёолшон тэрэ багаһаа хойшо дагайнгаа байгаалиин гоё һураһан байгаа. Ос һургуулиие дайнай үе саашадаа Хориин дунда ха аргагүй, колхозодоо лоо һэн.

Доржо Цыдендамбаев ааг зуража, шүлэг бичэ лэйнгээ ульһые улад гэ сэлтэй һэн. Тэрэ уранзо лай Бүхэроссин харалга бижа дипломоор, мөн медальяар шагнагдаһан.

Поэт-уран зураачин байдалай юрын үзэгдэ адаглажа, нарибшалан хэлэй ульһаар үргэлжэлэ тула үргэн ниитэ уншаг һонирхол абаһаар та

Уншагшадай һонорто баевай дэбтэрһээ хэ радхаад, автортань үн мүрнүүдээр шэрээжэ

Жэрэмэй һүнэй фермэдэ 00 үнеэн харууһалагдаад, 20 ааг болгожо хубаагдаад, 20 агагданхай юм. Һүүлэй жэл рэгүүднай нилээд һайжараа Індэ тус фермые даагшаар элэнэ П. Г. Асташовой үүрбаг ангадана. Тэрэ эбтэй зетэй болгожо шадаа юм. Жэлнээ дээшэлнэ. Хэрбээ 1987 онд 2269 килограмм һүн һаагаа гэрэгшэ жэлдэ 2346 килогдаа. Нёдондо гүрэндэ һу ее 137 процент дүүргэжэ ективэйнгээ амжалтада ма шад коммунист Галина Эрдоров, Евдокия Черданцеробьева болон бусад хуруулаа. Тэдэнэр үнеэн бу 0 килограмм һу һаажа, булруулһан байха юм. Хэрэ алишанаар хүдэлжэ ябаһан Клементьева залуу нүхэд

е даагшаар хоёр жэлэй турбанаб. Урданьшье фермэ ие яһала мэдэхэ һаабаб руулһан үедэ хүшэрхэн лэ жэлдэ малай үбэлжэлгэндэхэ талаар ехэхэн юумэн ашаар малаа үбэлэйнь байртонь оруулжа шадагаа.

ЭРГА БОЛО
ҮЙСЭД Х

ажалай түлүүшүүл хөөрэнэ

ЗҮБШЭЛ

Владимир ЛУБСАНОВ

Шог рассказ

Хүнэй бага сагашье үбдэхэдэ, жэшээнь, хүйтэ абаад халуурхада гү, али гэдэһэ дотой мушхаа һаань, хайшан гээд нимэ үбшэ болюулхаб гэжэ заабари, зүбшэл үгэдэг, бүхы үбшэ хабшаниие эдэгээжэрхихэ ухаатай сэсэн хүнүүд олдоод лэ байдаг ха юм.

Удэшэ оройхон болотор суглаан болоһон аад, шал эсэшэнхэй юумэн гэртээ һалирган ёржэ, пеэшэнээшье түлихэ тэнхээгүй, плиткэ дээрээ сайгаа халаажа уугаад, зүзаан хүбэн хүнжэл доогуураа шургашабаб.

Түлэг унтажа байтарни, «түймэр!», «түймэр!» гэһэн хашхаралдаан газааһаа дуулдаба. Гүйжэ бодоод, сонхоороо харахадам, хүршымни сарай нохожо, гал дүлэ хаяжа байба. Угайдхадаа сажанлажа табиһан түлеэмни хажуудань шахуу. Түргэн гэгшээр дутуу ядуу хубсалаад, хүнэгөө саб шүүрэн абажа, газаахи боошхотой үһаннаа удхаад, дулэ руу хаяхадам, нэгэ бага «шард» гэбэ. Тэрэ тойроной зон хүнэг, хүрээ баринхай гүйлдэжэ ерэбэ. Шаг шуяан, «тэрээ руу», «энээ руу» гэһэн заабари зүбшэл дуулдана. Уһашье, шоройшье хаяна.

«Пожарна мэнэ ерэхэ ёнотой — хонходоо һэм» гэжэ хэмьеб үухилан дуугарна. Дурэжэ байһан сарай боошхотой үһан хоёрой хоорондо гүй гүйһөөр шудхуулһан зумбараан шэнги болотороо норошобоб. Хүлһэн хоёр сабиргай руумни гоожоно. Одоошье нэгэ бага нэмдуулба, дараба хэбэртэйбди. Хэзээни хойно болоһон хойно, колхозоймнай түймэр сарадаг машина хүрэжэ ерэбэ. Гам хайрагүйгөөр үһаяа сасаад, хаанаһаа, юунһээ боложо, нимэ түймэр болобоб» гэжэ хүн бүхэнһөө һурагшалба. Түймэр унтараадаг нөөн намһаа юумэ һураад һалаха юм бэшэ. Сентябрь һара, һүниин тэнгэһээ үлэшэнхэй. Бэемни дагжа һүрэжэ, шэшэрдэһэм хүрэшэбэ. Арай гэжэ гэртээ ороод, хүнжэлдөө оробоб. Даардаһам хүреед, бэемни дулаасаха юм бэшэ даа. Нэгэ бага дурд гээд, сагаа харахадам—юһэн сег боложо байба. Бэемни мүнөөхи түймэр шэнги халуу сорьёжо, толгойгоо үргэхын аргагүй, даардаһам хүрэнэ, бодохо тэнхээм үгы даа, хүндэ хүндөөр үухилжа хэбтэнэб. Һалганажа шэшэржэл хэбтэтэрни, суг хүдэлдэг Дамдин орожо, толгойем барижа үзөөд:

— Ай даа,—гэбэ.—Иимэ бүдүүн эрэ аед, иимэхэн үбшэндэ ядаржа хэбтэхэ гэжэ даа, байгаарайш,— гээд часаа хаража, юушье хэлэнгүй гаража ябашаба. Уданшьегүй үүдэмни түрд гэжэ нэгдээд, Дамдин хоёр шэл баринхай орожо ерэбэ.

— Энэмнай дүшэн үбшэнһөө эмшэлдэг «Перцовка» гээшэ даа, нүхэр. Самсаалтай шэл стакан асаржа, дүүрэн шахуу хэгэд, үшөө ёерец, дабһа хэгэд, —«Нюдөө аняад лэ уужархи!» Би хүйтэ абахаа һанаал һаа, иигэжэл эдэгдэг хүм. Энэннһээ һайн юумэ олохогүйш. Уу, уу гэнэб,— гэжэ байжа хашахадань, нюдөө аняад лэ шудхажархибаб.

Дамдин хүнжэлөөрни орёогоод, дээрэнээмни дэгэлээрни хушаад:

— Ажалайнгаа һүүлээр орохоб, үшөө нэгэ аяга уухадаал одоо үглөөгүүр бодоходоо үгэрсэ шэнги болошоһон байхаш даа,— гээд гаража ябашаба.

Үглөөгүүр үнэхөөрөөшье үгэрсэ шэнги болошоһон байбаб. Шэб шэнэхэн бэшэ, дабһалһан үршышаһан үгэрсэдэ адли. Шараймнишье тэрээндэ адлирхуу, ханяадамни таһалданагүй.

Удэр бүри бэем муудажал байна хэбэртэй. Ороһон нухэдни элдэбын зүбшэл үгэнэ.

— Сагаан саахар галдаад, шүүһьень уухадаал эдэгэхэ...

— Болил доо, энэшни гэдэһээ үбдэһэн хүндэ түһатай.

— Таба сагаан сэсэг хатаагаад, нюдөөд, бусалгаад, уугаал һаа, эльбэһэндэл болошодог юм гүб даа...

— Болигтыл даа. Уһан соо норгоһон простынь соо орёое, — гэлдэн хэдэн арга, зүбшэл үгэбэ. Ядаржа хэбтэһэн би һайн болохын түлөө юушье хэхээрби.

Тэдэнэр шэб шэнэ простынь абажа гараад, хүйтэн үһаар норгоод, намайе нюсэгэлүүлжэ ерээд лэ, шаб гэтэр орёожорхибо.

Зол болоходоо, намайе үбдөө гэжэ дуулаһан фельдшер басаган орожо ерээд, орёолтотой хэбтэхыем хараһаар, гараа арбагануулан «аа, яа-яа» гэжэ ябаад, орёолтыем задалжа, доошом харуулаад, гуя руум тарилга хэжэ, нюрга сээжэдэм горчичник табяад, эм уулгаад гараба. Үглөөдэрынь совхозой больницада орожо, уушанайнгаа хадхалуае арай гэжэ эдэгээгээд, хүйтэ абахада, үшөө ямар ерга туһатай юм гэжэ зүбшэл абахаяа эдэ артистнуудтай ябалсажа ябанаб. Тиимэ нэгэ һайн байгаа һаа, концертын һүүлээр намда дуулгаарайлта, гансал хүйтэн бүд соо орёохо аога бу хэлээрэйгты, трр-трр. Мүнөөшье хүрэтэр шэшэрдэһэм хүрэдэг.

Хүлэг.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фотоэтюд.

Домоглон һуунаб

Эхэ тухайгаа һанаха —
нангин уялга,
Эрдэни, мүнгөөр мүнхэлхэ—
тон бага.
Энээхэн зүрхэнэйнгөө
сохилһон сагта,
Эдлэһэн наһынь дүмэхэ —
манай уялга.

• • •

Эхын эмтэ,
яһалиг гарнууд тухай
Элдэб магтаал,
соло уншаа бэлэиб.
Эм дэмтэ
Энэрхы эеөлэн гартай
Эхэдээ үри ехэтэй
гээгдэлэйб.

• • •

Эхэ залуудаа
Энгэр дүүрэн амилдаг,
Эдир үринэрөө дэгжээхэдээ
Эрмэлэлэлээ хүсэн баясадаг.

Нэгэтэл эхэшни
ерхин ошохо.
Найдал, жаргал
хүсэн унтаха.
Хэды далайдал
сэдьхэл ошохоб даа...
Хэды һайхан
дүрэнь хулжахаб даа...
Энээниие мэдээд
ашынь харюулхаяа
Эртээнһээ һайхан
сэдьхэл олоһойш даа.

• • •

Эхэ, мүнөөдэр
умайһааш гараһан үдэрни,
Эрьесэтэ юртэмсын
тооно залгин,
Эхэ хүнэй
һайхан наһа абахамни,
Эрьюулгэтэ ажабайдалай
ерёо харгы дамжан...

• • •

Эхэ хүн
Жаргалы
Эхэ хүн
Эрилтэ
Эхэ хүн
Уяма
Эхэ хүн
Эхэ хүн
Эмнин
Энхэрэн
Эльгэлэ
Эхымни
Минни
Һүүдэрн
Һүнинд
Нэрюулэ
Эхымни
Минни

Бодолойм долгинууд

Хүхэхэн үргы
богонихон наһатайдаа
шаналдаг гү!
Хагдаржа һуухадаа,
хүхэ огторгой гэтэн
уярна гү!
Хүн залуудаа
ойлгомторгүй омог наһаа
эдлэнэ гү!
Хүгшэрхэдээ,
мэдээшэгүй болоод
уярна гү!

• • •

Сэсэгүүды эльбэһэн
һэбшээхэн
һэбхихэнээр шэбэнэнэ.
Сэнгэел гэхэдэм
нэтэрүүгэн хүтэлнэ.
Сээжэдээ зүрхэм
юуб даа үгылнэ.
Орьёл үндэр даллаһандал
һүүдын хүхэрнэ.
Онижо удаан
орьёл дээгүүр
юушьеб бэдэрнэб.

• • •

Саһанай мушэтэ толоор
хубсалаашье һаа, мэдэ
Сэдьхэлээ сэсэгээр
шэмэглэхэ
бэрхэл хэрэг байха даа.
Долоон үнгэтэ һолонгоор
бэез шэмэглээшье һаа,
ойлгыт,—
Досоохи һэшхэлээ гоёохо,
даамайл хэрэг байха даа.

• • •

Хэмгүй зохидоор
ажалтай нүхэсэнэмни,
Худэр наһанаймни
эм байгаа даа...
Аяа хайрата
эльгэлһэн дулаамни,
Аба, эжымни
ольһото энхэрэл байгаа
даа...
Хулгэдэгшье, хүйтэрдэгшье
инагай жүтөөн,
Хагсуу һүниин
шуурган мэтэ байгаа даа...

• • •

Газаа хүйтэн
ябаган хуйлааһан
жороолно.
Гайхал дайда гантажа
янгинама хүйтэн
түбэрнэ.
Досоомни гэнтэ
дуун түрэн
мүндэлнэ,
Дундархагүй, дууһахагүй
дуун сэдьхэлым
дулаасуулна.

• • •

Одото һүни
таладаа гаранам.

Дэлхэйн сэсэн хүнүүдэй далита мэргэн үг

МУУ МУУХАЙ УНДАН ТУ

Архи ехээр уудаг хүн —
Арьбагүйгөөр бододог юм.
М. БЕНАВИДЕС.

• • •

Архи залгин сэнгэлгэ —
Тэнэг болохын һорилго.
ПИФАГОР.

• • •

Архидалга — хундагаһаа,
Агуу мүрэн — булагаһаа.
АРИСТИПП.

• • •

Уһан архиншын хуби заяан
Уйдхар, баярааг
таһалдаагүй,
Уужал байхынь урманда
Ушартай шалтаг
барагдаагүй.
А. Е. ИЗМАЙЛОВ.

Арсалан
Архи а
Байзыш
Байһана

Б. ЖАНЧИП

ой Ленинэй нэрэмжэтэ
а хонишон В. С. Янданов
гаран жэлэй туршада ам-
ябана. Тэрэ нэгэдэхи
гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэн-
ь олон хурьга абажа түл-
ехээр хайшалжа тушаадаг
Сундуевич Ажалай Улаан
«В. И. Ленинэй түрэһөөр
«Шэн габьяата ажалай ту-
р-эй ВДНХ-гай мүнгэн ме-
нгдаһан байна.

ЧЕРЕЗ ПИ
«АРШАН»
ШКОЛЬНЫЙ
СТРОЙ — в
«БАЙКАЛ»
ВОЛЯ ВСЕ
АССОЦИА
НИКОВ — в
«ГОСТОК»
ДВЕНАДЦА
30, УЗНИК
1-ый — в 18
ВИДЕОЗАЛ
БОЛЬШОЙ
13-40, 15-30
ВИДЕОЗАЛ
КОРОНА РО
РИИ, ИЛИ
МЫЕ — в К
ЯНСКИ — в
ДЖАЗЕ ТО
в 16-20, 20
НЕ — в 14-3

ЕСПУБЛИКЫМ

ажалай

ГАШАДАЙ ГО

ун бэедэхи
огой шарай
жарна. «Бу-
ой» нэгэдэ-
орондын За-
ножоруулаг-
хубита эндэ

Антипинскиин
абан дабхар
огдоно. Оньо-
он транспор-
худэлмэри-
нүүжэ орохо

нэ барилга
Хангалгын

һайн байгаа ha
эгэ соо түгэсх
хирпиисэ ходо
доо объектнүүд
тай болообди.
хойшоо сухари
най ха. Бари
шэлтэйнүүд. 1
худэлжэ байгш
лев, Худяков,
тоолобол... Гол
салин хүлһэм
гэжэ бригадир
ский хөөрэнэ.

Нээрээшье,
хүсэл ехэ. Со
ажаһуудалай

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.30—«Манай саад». 10.00 — «Москва шадарай дуунууд». 10.30—«Звонок в вечерней школе»— баримтата фильм. 11.00—Хүнэй институт. 12.00—СССР-эй Гостелерадиогой ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 12.50—«Социалис оронуудта». 13.20—«Ан амитадай аймагта». 14.20—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 14.35—Т. Г. Шевченкын түрэһөөр 175 жэлэй ойдо. «Тарас Шевченко»—уран һайханай фильм. 16.25—Мультфильмнүүд. Нэгэдэмэл Нациинуудай Организацитай хамта США-гай Ти-би-эс-эй бэлдэһэн улаасхоорондын экологическа программа. 18.30—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 18.35—Улаасхоорондын шэнжэлэл. 19.35—Эхэнэрэй ажабайдалһаа 15 минута. 19.50—«Красная графиня»— уран һайханай фильм. (Венгри). 22.00—Время. 22.35—Телевизор харагшадай анхаралда. 22.55—СССР-эй Гостелерадиогой болон Франциин Антенн-2-ой зугаа наадаһай хүгжэмтэ программа. 00.40 — Баримтата фильм. 00.50—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 10.15 — Мультфильмнүүд. 10.45—«Жэлнүүд, элдэб үеын хүнүүд, дуунууд». 11.55—Дэбжэлтэ, мэдээсэл, соносхол. 12.40—«Кто хозяин?» —баримтата фильм. 13.00 — «Амиго Эрнесто» —үхибүүдтэ уран һайханай фильм. (Болгари). 1[illegible].00—Зоя Слободян дуулаха. 14.45—ЗИЛ-эй ветеран С. П. Карандеевтэй хөөрэлдөөн. 15.15—Ленинградай телестудиин программа. «Портрет на фоне Свири»—6-дахи фильм. 16.00—Гадаадын гүйсэдхэгшэд Москвагай залнуудта. 17.00—«16-тай ба тэрээннһээ дээшэ наһатайшуулда». 17.45—«Реквием». А. А. Ахматовагай ажаябадал ба зохёохы ажал ябуулга тухай баримтата фильм. 18.15—«Печка на колесе»— Гүрэнэй Моссоведэй изрэмжэтэ академическэ театрай фильм-зүжэг. 20.00—НБА-гай мэргэжэлтэ баскетболистнуудай дунда США-гай чемпионат. 21.00 — «Амгалан, нойрсогты, багашуул!». 21.15 —«Улаасхоорондын харилсаанууд. Түүхэтэ дүй дүршэл ба шинидхэгдээгүй асуудалнууд». 22.00—Время. 22.35—Москвагай областной драмын театрай «Колея» гэһэн фильм-зүжэг. 00.25—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Тбилиси)—«Динамо» (Киев).

Кино, театрнуудта

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
Опера РИГОЛЕТТО — в 19-30.

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ ИМЕНИ Х. НАМСАРАЕВА
Н. В. Гоголь. РЕВИЗОР — в 19-30.

РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
ЗВЕЗДЫ НА УТРЕННЕМ НЕБЕ (Группа риска) — в 19-30.

«ДРУЖБА»
СКАЗКА ПРО ВЛЮБЛЕННОГО МАЛЯРА — в 9-40, ОДИНОЧКА — в 11-20, 13-10, 15-10, 17-10, 19-10, 21-10 (удл.)

«РОДИНА»
МУЛЬТФИЛЬМЫ — в 10, 16-40, ШАГ (2 серии) — в 11-30, 14, 18-10, 20-40.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — ВЫСОКИЙ БЛОНДИН В ЧЕРНОМ БОТИНКЕ — в 9, 10-40, 12-20, 14, 15-40, 17-20, 19, 20-40. Зеленый зал — НА СЛЕДУЮЩЕЕ УТРО — в 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21.

«ЭРДЭМ»
ЧУДЕСНЫЙ ЛЕС — в 9-40, 11-10, 12-40, 14-20. ЗНАКОМСТВО (2 серии)—в 16, 18-30, 20-50.

«ОКТЯБРЬ»
ФИНИСТ — ЯСНЫЙ СОКОЛ — в 9-50, 14. ЗНАКОМСТВО— в 11-20, 15-30, 18, 20-30. СВЯЗЬ

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС. ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная— 2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35 сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05 переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, п. Кырен—91-7-18, Северобайкальск—35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35 Н-03394. Заказ № 59. Индекс 04610.